

Gender en asiel

Kansen op inwilliging van de asielaanvraag van mannen en vrouwen verklaard

Erasmus Universiteit Rotterdam
Faculteit der Sociale Wetenschappen
Doctoraalscriptie Sociologie
Rotterdam, januari 2007

Door: Marjolein van Bochove
Studentnummer: 260989
Scriptiebegeleider: Dr. P. Mascini

Voorwoord

Deze scriptie is geschreven ter afsluiting van de studie sociologie. De studietijd heb ik als erg plezierig en gezellig ervaren, daarom heb ik er ook iets langer dan vier jaar over gedaan, want gezelligheid... kent geen tijd!

Graag zou ik een aantal mensen willen bedanken; mijn vader, mijn moeder, Arthur, Simone en mijn verdere familie, vrienden en collega's die altijd geïnteresseerd waren in de stand van zaken betreffende de studie. Verder bedank ik de meiden die ik tijdens de studie heb leren kennen, Indra, Jolien, Rianne en Tanja, bedankt voor de leuke tijd, die socio-avonden houden we er in!

Het Informatie- en Analyse Centrum van de IND (INDIAC) bedank ik voor het beschikbaar stellen van en de toelichting geven over de gegevens gebruikt in deze scriptie. Tijdens mijn stage daar heb ik veel geleerd, niet alleen wat een 3-1tje is (cappuccino), maar vooral heb ik geleerd wat onderzoek doen is en ging ik met ontzettend veel plezier naar de IND in Rijswijk.

Bijzondere dank ben ik verschuldigd aan mijn stagebegeleiders Christiane van Peski en Anita Heijkoop. Bedankt voor jullie deskundigheid, maar ook voor de prettige tijd! Verder bedank ik de personen van de IND die het mogelijk hebben gemaakt dat ik een hoorzitting heb mogen bijwonen. Ik kon op die manier een kijkje in de praktijk nemen en daardoor gingen de gegevens waar ik mee werkte als het ware wat meer 'leven'.

Als laatste bedank ik mijn scriptiebegeleider binnen de universiteit, Peter Mascini.

Peter, bedankt voor alles, vooral voor je enthousiasme!

Marjolein van Bochove
Rotterdam, januari 2007

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1 Verschillen en verklaringen in kans op inwilliging	3
1.1 Verschillen in kans op inwilliging van de asielaanvraag	3
1.2 Verklaringen voor verschillen in kans op inwilliging tussen mannen en vrouwen	4
1.3 Probleemstelling	5
1.4 Opzet	6
2 Migratietheorie	7
2.1 Traditionele migratiepatronen	7
2.1.1 Arbeidsmigratie	7
2.1.2 Gezinshereniging	8
2.1.3 Gezinsvorming	8
2.2 Feminisering van migratie	8
2.3 Werkgevers, staten en migratie	10
2.4 Migratiepatronen	11
2.5 Asielmigratiepatronen en de kans op inwilliging van de asielaanvraag	12
2.6 Hypothesen	16
3 De asielprocedure in Nederland	17
3.1 Inwilliging van de asielaanvraag	17
3.2 Afwijzing van de asielaanvraag	19
4 Onderzoeksmethode	21
4.1 Dataverzameling	21
4.2 Analyse-eenheid en analysetechniek	22
4.3 Operationalisering	23
4.4 Betrouwbaarheidstest	25
5 Resultaten	27
5.1. De kans op inwilliging van de asielaanvraag	27
5.1.1 Verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen	27
5.1.2 Verschil tussen de cohorten	28

5.2	Verklaringen voor het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag	29
5.2.1	Invloed van een kind	29
5.2.2	Invloed van een partner	31
5.2.3	Invloed van het nareizen van een partner	33
5.2.4	Invloed van het geboorteland	35
5.3	Logistische regressieanalyse	36
6	Conclusies, aanbevelingen en discussie	43
6.1	Bevindingen en conclusies	43
6.2	Aanbevelingen en discussie	45
	Literatuurlijst	47

Inleiding

In wetenschap en beleid is er de afgelopen jaren regelmatig aandacht gevraagd voor de relatie tussen gender (de sociaal-culturele betekenissen van sekse) enerzijds en asielzoekers anderzijds. Vrijwel altijd wordt deze relatie zo ingevuld dat vrouwen speciale aandacht zouden behoeven in het asielbeleid. In onderzoek van Spijkerboer (1994) bijvoorbeeld werd betoogd dat vrouwen minder kans dan mannen zouden maken op een vluchtelingenstatus. Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de toenmalige Staatssecretaris van Justitie de Emancipatieraad in 1995 om advies gevraagd ten aanzien van de opleiding van IND-medewerkers. De Emancipatieraad heeft vervolgens aanbevelingen gedaan over de bevordering van deskundigheid op het gebied van kennis, houding en vaardigheden van IND-medewerkers in relatie tot genderaspecten in de asielprocedure.

De speciale aandacht voor vrouwen in het asiel- en vluchtelingenbeleid in de afgelopen jaren, wordt allereerst gemotiveerd op grond van de historische context waarin het internationale Vluchtelingenverdrag van Genève van 1951 is ontstaan na de Tweede Wereldoorlog. Dit verdrag was vooral bedoeld voor mensen die gevlucht waren door de gebeurtenissen tijdens en direct na deze oorlog. Er was een tijdsbeperking waardoor de toekenning van het vluchtelingenstatuut beperkt bleef tot gebeurtenissen van vòòr 1951, waarbij geen onderscheid werd gemaakt tussen mannen en vrouwen. Omdat dit verdrag vooral op de vluchtelingensituatie van het Europa van vlak na de oorlog gefocust was, bleek dit verdrag met het verstrijken van de jaren steeds minder aan te sluiten bij de actualiteit. De oorspronkelijke bepaling was namelijk gericht op vluchtelingen uit Europa en bedoeld om de vluchtelingenlast die op Europese schouders rustte te helpen verdelen. Er ontstonden nieuwe vluchtelingensituaties die zich niet beperkten tot problemen die rechtstreeks uit de Tweede Wereldoorlog voortvloeiden. Ongeveer vijftien jaar later (16 december 1966) kwam het *Protocol betreffende de status van vluchtelingen*, ook *het Protocol van New York* genoemd, tot stand om de gedateerde beperkingen van tijd bij te stellen. Dit zorgde niet voor een inhoudelijke verruiming van het verdrag, en dus ook niet voor specifieke aandacht voor vrouwen. Het Protocol had voornamelijk de afschaffing van de tijdslimiet (gebeurtenissen van voor 1951) die in de conventie van Genève was ingesloten tot doel (Wets, 1999: 111).

Aan het einde van de Koude Oorlog ontstonden er nieuwe categorieën migranten die minder makkelijk pasten binnen de definitie van vluchteling. (Binder & Tošić, 2005; Kneebone, 2005; Jayasinghe, 2006). Hier zouden vooral vrouwelijke asielzoekers nadeel van ondervinden, aangezien de definitie van vluchteling was afgestemd op de mannelijke vluchtelingen met wie de westerse regeringen vooral te maken kregen en voor wie vervolging omwille van burgerlijke en politieke redenen de standaard was. Er waren redenen waarom specifiek vrouwen hun land gingen ontvluchten, zoals verkrachtingen, genitale verminking, discriminatie op basis van sekse. Deze ‘vrouwenproblemen’ vielen buiten het vluchtelingenbeleid. Ook Castles en Miller (1993: 2) spreken

van nieuwe categorieën migranten aan het eind van de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw, veroorzaakt door o.a. de beroeringen in de voormalige Sovjetunie, de Golfoorlog, de verbodking van de apartheid in Zuid-Afrika, oorlogen, hongersnoden en crises in Afrika, snelle groei en ontwikkeling in Azië en de verandering van dictaturen naar onstabiele en met schulden geplaagde democratieën in Latijns-Amerika.

De tweede motivering voor de speciale aandacht voor vrouwen in het asielbeleid ligt in de constatering dat politieke verzetsdaden van vrouwen niet als zodanig zouden worden erkend in de asielprocedure. Dit zou volgens Spijkerboer (1994) te maken hebben met het feit dat het vluchtelingenrecht een ‘mannelijk’ paradigma kent. De ideaaltypische vluchteling is iemand die vanuit een kritische houding en/of politieke overtuiging openlijk verzetsactiviteiten heeft ontplooid tegen een heersende orde en op grond hiervan te vreezen heeft voor vervolging. De ideaaltypische vluchteling is met andere woorden een persoon die een vooraanstaande en actieve rol speelt in de publieke sfeer en deze sfeer is in de meeste culturen vooral aan mannen voorbehouden. Er wordt geconcludeerd dat er hierdoor een gereede kans is dat vrouwen minder snel dan mannen in aanmerking komen voor een vluchtelingenstatus.

De discussie met betrekking tot de specifieke aandacht voor vrouwen in het asielbeleid geeft een bewustwording aan van de positie van vrouwen in de asielprocedure. Een praktisch gevolg van het advies van de Emancipatieraad (zie pagina 1) is dat de IND in 1997 een werkinstructie (werkinstructie 148) heeft uitgebracht met als onderwerp het horen van vrouwen en het beoordelen van asielverzoeken van vrouwen. Deze werkinstructie werd opgenomen in de Vreemdelingencirculaire. Daarnaast is in het opleidingstraject van medewerkers Asiel expliciet aandacht voor genderinclusieve benadering verwerkt. Ook in het buitenland is een grotere bewustwording voor de speciale aandacht voor vrouwen in de asielprocedure, ook daar wordt dergelijk gendergerelateerd beleid gevoerd (INDIAC, 2002).

Na de claim van Spijkerboer (1994) dat vrouwen minder kans zouden maken op een vluchtelingenstatus, zijn er verschillende onderzoeken gedaan die zich op dit onderwerp hebben gericht. Deze onderzoeken concluderen dat vrouwen geen kleinere kans hebben dan mannen op inwilliging van de asielaanvraag en zelfs dat vrouwen juist een grotere kans hebben op inwilliging van de asielaanvraag dan mannen. In hoofdstuk 1 komen deze onderzoeken aan de orde.

Deze scriptie kan geplaatst worden in het kader van de discussie met betrekking tot de specifieke aandacht voor vrouwen in de asielprocedure en hun kans op een inwilliging van hun asielaanvraag.

1 Verschillen en verklaringen in kans op inwilliging

In dit hoofdstuk komt allereerst het bestaand onderzoek aan de orde met betrekking tot de verschillen in kansen op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen. Met *kans* wordt bedoeld de feitelijke positie van de asielzoeker. Deze feitelijke positie wordt vastgesteld door gegevens over het aantal inwilligingen van de asielaanvraag te relateren aan het aantal asielaanvragen (zie Van Wetten, 1998: 46). Ook wordt eerder onderzoek besproken waarin factoren aan bod komen die het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag zouden kunnen verklaren.

1.1 Verschillen in kans op inwilliging van de asielaanvraag

Spijkerboer stelde in 1994 dat vrouwen minder kans maken op een vluchtelingenstatus dan mannen. Dit is uiteindelijk de aanleiding geweest van het implementeren van genderinclusief beleid (zie inleiding). Verschillende onderzoeken tonen echter aan dat vrouwen geen kleinere kans hebben op een inwilliging van de asielaanvraag dan mannen, ook niet voordat het genderbeleid werd ingevoerd. De belangrijkste onderzoeken die tot deze conclusie komen, worden hieronder besproken.

- a) Het onderzoek van Van Wetten, Dijkhoff en Heide (1998) met hun publicatie *Vrouwen in de asielprocedure*. Van Wetten c.s. (1998: 47 e.v.) laat zien dat vrouwen in Nederland geen verminderde kans hebben op een inwilliging van de asielaanvraag dan mannen. Van het aantal asielverzoeken dat in het tijdvak 1990-1992 door vrouwen werd ingediend, leidde 71,4% tot een verblijfsvergunning. Voor mannen bleek die kans in dezelfde periode beduidend minder te zijn, namelijk 33,0%. Over de periode van 1983 tot medio 1998 is ook een analyse gemaakt. In deze cohort is ook geen sprake van een verminderde kans op een inwilliging van de asielaanvraag voor vrouwelijke asielzoekers, vrouwelijke asielzoekers hebben een 8% hogere kans op een inwilliging dan mannelijke asielzoekers.
- b) Het onderzoek van Spijkerboer (1999). In zijn onderzoek *Gender and Refugee Status*, komt naar voren dat in de jaren 1989-1994 in Canada de kans voor vrouwen op een inwilliging groter is dan voor mannen. Ook is de kans op een asielvergunning in Nederland bekeken in de periode 1989-1995. Deze uitkomst is precies het tegenovergestelde van wat hij stelt in zijn onderzoek gepubliceerd in 1994, want uit zijn onderzoek uit 1999 blijkt de kans op een vergunning voor vrouwen namelijk groter te zijn dan voor mannen.

- c) Het onderzoek van Mascini (2002). Dit onderzoek *Regionale verschillen in uitvoering van asielbeleid*, laat zien dat er meer Afghaanse mannen zijn dan Afghaanse vrouwen die asiel aanvragen in Nederland (namelijk 61.1% van het totaal), maar dat zij minder vaak een tijdelijke of permanente vergunning krijgen, oftewel minder vaak een inwilliging van de asielaanvraag krijgen.

Vrouwen hebben dus geen kleinere kans op een inwilliging van de asielaanvraag dan mannen. Integendeel, onderzoeken tonen aan dat vrouwen hierop juist een grotere kans hebben. De invoering van het genderbeleid zou het slagingspercentage voor vrouwen verder positief hebben kunnen beïnvloeden. Vrouwen zouden hun kans op inwilliging vergroot kunnen hebben, nadat het genderbeleid in alle werkinstructies, dus na het jaar 1997, is ingevoerd. Het effect van de invoering van de werkinstructie op de kans op inwilliging van de asielaanvraag wordt nagegaan. Naast de invloed op de kans op inwilliging van de asielaanvraag door de invoering van het genderbeleid in alle werkinstructies wordt ook de invloed op de kans op inwilliging van de asielaanvraag door invoering van de Vreemdelingenwet 2000 nagegaan. In de Vreemdelingenwet 2000 is er sprake van één type verblijfsvergunning voor bepaalde tijd voor alle asielzoekers die worden toegelaten. Bij de oude Vreemdelingenwet bestonden er drie verschillende statussen. De Vreemdelingenwet 2000 is op 1 april 2001 van kracht geworden. Dit betekent dat personen die een asielaanvraag voor 1 april 2001 hebben gedaan vallen onder de oude Vreemdelingenwet en personen die vanaf 1 april 2001 een asielaanvraag hebben gedaan onder de Vreemdelingenwet 2000 vallen.

1.2 Verklaringen voor verschillen in kans op inwilliging tussen mannen en vrouwen

Spijkerboer (1999: 25) geeft als mogelijke verklaring voor het feit dat vrouwen een grotere kans hebben op inwilliging van de asielaanvraag dat vrouwen vaker dan mannen afkomstig zijn uit landen waarvoor het inwilligingspercentage hoger dan gemiddeld is.

Ook in het onderzoek van Van Wetten c.s. (1998: 57) wordt deze mogelijke verklaring getoetst. Zij formuleren hiervoor de volgende hypothese:

Vrouwen komen voornamelijk uit landen waarvoor geldt dat de kans op toelating voor alle asielzoekers (dus ook mannen) bovengemiddeld is en mannen komen voornamelijk uit landen waarvoor geldt dat de kans op toelating voor alle asielzoekers benedengemiddeld is.

Er is gekeken naar de vertegenwoordiging van vrouwen en mannen uit deze twee groepen van landen. Het onderzoek wijst uit dat vrouwen inderdaad vaker uit landen komen waarvoor geldt dat de kans op toelating voor de asielzoekers bovengemiddeld is. Vrouwen komen dus vaker uit “gevaarlijke” landen. Toch is het niet zo dat als er gecorrigeerd wordt op herkomstland dat mannen en vrouwen dan dezelfde kansen op een inwilliging hebben. Ondanks deze verklaring kan nog steeds worden geconstateerd dat

vrouwen een grotere kans op een inwilliging hebben. Herkomstland verklaart slechts ten dele het verschil tussen mannen en vrouwen. Dit blijkt ook uit het onderzoek van Mascini (2002: 303). Het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen (vrouwen hebben meer kans) is namelijk geconstateerd op basis van gegevens van asielzoekers die allen afkomstig waren uit Afghanistan.

Van Wetten c.s. heeft een aanzet gegeven tot de verklaring voor de verschillen in kansen op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen, het lijkt er op dat verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag zouden kunnen verklaren. Verschillende bevindingen wijzen in deze richting. Van Wetten c.s (1998) kwam tot de constatering dat er aanwijzingen zijn dat mannen onder andere sociale omstandigheden asiel aanvragen dan vrouwen en dat deze omstandigheden de kans op een inwilliging van de asielaanvraag beïnvloeden. Onder sociale omstandigheden verstaan zij verschillende aspecten van de gezinssituatie, namelijk getrouwd zijn, het aankomen in het bestemmingsland met een partner of het hebben van kinderen. Kortom, de gezinssamenstelling bleek de kans op inwilliging te beïnvloeden. Van Wetten c.s. (1998) heeft dit niet verder uitgewerkt en dus ontbreekt bij deze publicatie de theoretische onderbouwing.

Het gaat in deze scriptie om de theoretische verklaring en toetsing die met verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen te maken hebben. Deze verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen wijzen in de richting dat dit wel eens de oorzaak van het verschil in kans op een verblijfsvergunning zou kunnen zijn tussen mannen en vrouwen. De bevindingen uit het onderzoek van Van Wetten c.s. (1998) lijken in overeenstemming te zijn met de invloed van de traditionele gender rollen in de manier waarop mannen en vrouwen migreren. In hoofdstuk 2 wordt hier verder op ingegaan. Nu wordt eerst de probleemstelling geformuleerd.

1.3 Probleemstelling

In dit onderzoek zal de kans op inwilliging van de asielaanvraag van mannen en vrouwen worden onderzocht. Is er een verschil in kans op inwilliging? Hebben vrouwen of mannen meer kans op een inwilliging? Is het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen vergroot door invoering van de werkinstructie 148 (met als onderwerp het horen van vrouwen en het beoordelen van asielverzoeken van vrouwen)? Is het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen vergroot door invoering van de Vreemdelingenwet 2000? Het eerste deel van de probleemstelling betreft de kans op inwilliging. De verwachting is dat er een verschil in kans op inwilliging is tussen mannen en vrouwen. Het tweede deel van de probleemstelling betreft de verandering van het verschil in kans op inwilliging tussen mannen en vrouwen. Het derde deel van de probleemstelling betreft de verklaring van het verwachte verschil tussen mannen en vrouwen in kans op inwilliging van de asielaanvraag. De probleemstelling wordt als volgt geformuleerd:

In hoeverre is er een verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen?

In hoeverre is deze kans op inwilliging toegenomen door invoering van de werkinstructie 148 en de invoering van de Vreemdelingenwet 2000?

Kunnen verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen dit verschil verklaren?

1.4 Opzet

In hoofdstuk 2 wordt de theorie over migratie besproken en zal op basis van de theorie een aantal hypothesen worden geformuleerd. In hoofdstuk 3 volgt een uitleg over de asielprocedure. In hoofdstuk 4 komt de methode van onderzoek en analyse aan de orde. Hoofdstuk 5 staat in het teken van de onderzoeksresultaten. De conclusies naar aanleiding van het verrichte onderzoek en de discussie komen in hoofdstuk 6 aan de orde.

2 Migratietheorie

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling in de tijd van verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen beschreven. Allereerst komt het traditionele migratiepatroon aan de orde en daarna de feminisering van migratie. Daarna komt asielmigratie aan de orde, er zijn aanwijzingen dat de wijze van migreren bij arbeidsmigratie en gezinsmigratie overeenkomsten vertoont met de wijze van migreren bij asielmigratie. Verder wordt er beargumenteerd op welke manier verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen het verwachte verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen zouden kunnen verklaren. Deze argumentatie mondt uit in de hypothesen. Hieronder beschrijf ik de ‘genderrollen’ bij verschillende vormen van migratie en de ontwikkeling die daarin de afgelopen decennia hebben plaatsgevonden.

Vrouwen zijn in de meeste gevallen op voorhand afhankelijk van de man. Ze volgen hun man, vader, zoon of andere mannelijke verwant. Het uitgangspunt is het beeld van de vrouw als afhankelijk, zij laat zich leiden, zij moet zich laten leiden door wat haar man of familie wil. (Baker & Akin Aina, 1995; Binder & Tošić, 2005). Tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw was er veel aandacht voor het traditionele rollenpatroon in migratie en werd er veel over geschreven. Daarna kon door middel van de feitelijke ontwikkeling niet meer genegeerd worden dat ‘genderrollen’ veranderden en vrouwen een andere rol gingen spelen in migratie, dit wordt ook wel ‘feminisering van de migratie genoemd’. Dit komt in paragraaf 2.2 aan de orde. Nu worden eerst in paragraaf 1.1 de traditionele migratiepatronen behandeld.

2.1 Traditionele migratiepatronen

2.1.1 Arbeidsmigratie

Wat betreft de arbeidsmigratie was er vanaf de jaren zestig in West-Europa een tekort aan arbeiders voor ongeschoold werk. Tienduizenden gastarbeiders uit het gebied rond de Middellandse Zee kregen er een arbeidscontract. Aanvankelijk kwamen er vooral mannen uit Italië en Spanje. Later kwamen de meesten uit Marokko en Turkije. Begin jaren zeventig daalde de behoefte aan gastarbeiders fors. Toen rond 1980 veel fabrieken sloten, steeg de werkloosheid onder gastarbeiders snel. Toch keerden de meesten niet terug naar hun geboorteland. In Nederland werd de gedwongen terugkeer van gastarbeiders overwogen, maar de Tweede Kamer vond dit onaanvaardbaar met als reden dat ze daarvoor al te lang in Nederland waren en dat ze veel hadden bijgedragen aan de Nederlandse economie. Deze gastarbeiders mochten hun gezinnen laten overkomen (Ettema, 1999: 20). Het gevolg hiervan was gezinsherenigende migratie. Bij deze arbeidsmigratie zijn het meestal de mannen die vooruit reizen (Kohlmann c.s., 2003).

2.1.2 Gezinshereniging

Bij gezinsherenigende migratie gaat het om gezinnen die al vóór de immigratie bestonden, waarbij één of meerdere gezinsleden zich bij gezinsleden voegen die al eerder naar Nederland zijn gekomen. Gezinshereniging wordt vaak voorafgegaan door arbeidsmigratie. In Europa, Noord-Amerika, Australië en New Zeeland, betreft gezinshereniging voornamelijk vrouwelijke migranten. De man gaat vooruit voor werk en de vrouw volgt (Piper, 2005: 4). In Nederland werd een aanzienlijk deel van de migrantenstroom naar Nederland na 1974 veroorzaakt door het feit dat de voormalige ‘gastarbeider’, voornamelijk Turks en Marokkaans, zich met hun vrouw en eventueel met kinderen in Nederland wilden herenigen (H. Overmars, 1997). Dit betreft gezinshereniging in strikte zin of ook wel de traditionele gezinshereniging genoemd.

2.1.3 Gezinsvorming

Het nareizen van vrouwen is ook relevant in het kader van gezinsvorming. Bij gezinsvormende migratie draait het om het zich in Nederland vestigen met het oog op een huwelijk of niet-gehuwd samenwonen. Gezinsvorming is niet meer in alle gevallen toegestaan. Er zijn bepaalde regels (van kracht sinds 1 november 2004). De persoon die al in Nederland woont, moet een aan een inkomenseis (minstens 120% van het minimumloon) en aan een leeftijdseis (21 jaar of ouder) voldoen en moet beschikken over passende huisvesting, alleen dan is gezinsvorming toegestaan.

Er wordt gesproken over importbruidjes, meisjes die naar Nederland worden gehaald om te trouwen. Terwijl men in kranten of kamerdebatten niet spreekt van importbruidegommetjes (Schrover, 2004). Inderdaad is het zo dat van het totaal aantal personen dat in het kader van gezinsvorming naar Nederland migreert het percentage vrouwen hoger is dan het percentage mannen. De cijfers laten zien dat in het jaar 2004 van het totale aantal gezinsvormers, 73,2 % vrouwen bedroeg en 26,8 % mannen (CBS).

Huwelijken spelen een grote rol in het migratiepatroon van vrouwen. Een belangrijke ontwikkeling die de literatuur laat zien, is het ontstaan van ‘postorderbruiden’. Dit houdt in dat mannen een bruid zoeken en deze vrouw, die op zoek is naar een Westerse man, over laten komen. Deze vrouwen komen bijvoorbeeld uit landen zoals Rusland of de Filippijnen (UNFPA, 2006)

De conclusie is dat van alle gezinsvormers het percentage vrouwen dat de man volgt groter is, dan het percentage mannen dat de vrouw volgt. Er kan gesteld worden dat bij gezinsvorming het traditionele migratiepatroon in de meeste gevallen opgaat; de vrouw volgt de man.

2.2 Feminisering van migratie

Naast de traditionele beschrijving in het migratieonderzoek - vrouwen worden als afhankelijk beschouwd van de man - is er de meer feministische ontwikkeling in migratie. Dit betreft de ontwikkeling dat vrouwen zich juist niet afhankelijk opstellen van hun man in het migratieproces. Deze ontwikkeling wordt beschreven als de ‘feminisering van migratie’ (Castles & Miller, 1993: 8;

Donato c.s, 2006: 4). Vrouwen spelen de laatste decennia een steeds grotere rol op alle gebieden en in alle typen van migratie. In het verleden waren de meeste migranten mannen en veel vluchtelingenstromen werden door mannen gedomineerd. De meerderheid van de arbeidsmigranten die, bijvoorbeeld, vanuit Kaapverdië naar Italië gingen, en van de Filippijnen naar het Midden-Oosten, werd gevormd door vrouwelijke arbeidsmigranten. Vrouwen gingen participeren op de arbeidsmarkt, dit leidde tot feminisering van migratie. Er wordt door Dannecker (2005) beargumenteerd dat de 'feminisering van arbeidsmigratie' samenhangt met de vraag naar goedkope arbeidskrachten in de exportgeoriënteerde industriële sectoren en de vraag naar arbeidskrachten in de dienstverlenende sector, vooral voor het verrichten van huishoudelijk werk bij andere gezinnen.

De keuze om te migreren kan door de vrouw zelf gemaakt zijn, met de hoop op rijkdom en geluk (Carling, 2005: 12). Zo beschrijft Dannecker (2005) het voorbeeld van vrouwen die uit Bangladesh naar Maleisië migreren en zelf deze keuze maken. Bijvoorbeeld als een vrouw uit Maleisië naar de Verenigde Staten migreert om bij een vrouw die buitenshuis bij een groot bedrijf werkt, te helpen met het verzorgen van de huishouding en de kinderen. Dan kan een vrouw uit Bangladesh migreren die voor de kinderen van de vrouw uit Maleisië gaat zorgen. Als deze vrouw migreert, dan zal er ook iemand voor de kinderen van deze vrouw uit Bangladesh moeten zorgen. Meestal worden deze kinderen opgevangen door vrouwelijke familieleden, of betalen de vrouwen voor de opvang van hun eigen kinderen. Dit is mogelijk omdat zij in het buitenland meer verdienen dan de opvang van hun eigen kinderen kost. Dit fenomeen wordt de '*global care chain*' genoemd. Dit is een internationaal systeem, een keten van zorg, ingedeeld naar klasse en vaak naar etniciteit ingevuld door vrouwen (UNFPA, 2006).

Gender speelt een belangrijke rol in het migratieproces. In interviews met mannelijke migranten uit Bangladesh in Maleisië en met hen die weer teruggekeerd waren naar Bangladesh, kwam zonder uitzondering naar voren dat zij niet zouden willen dat vrouwelijke familieleden migreren. Wat ook opvalt, is dat deze mannen zeggen dat vrouwen nooit deel uit zouden kunnen maken van netwerken van mannen, omdat zij helemaal niet, of minder de mogelijkheid zouden mogen hebben om te migreren. Ze vinden het een schande als de vrouw migreert, een gevaar voor de status van de familie. Het feit dat vrouwen geen deel uit mogen maken van netwerken van mannen beïnvloedt hun migratieproces. De meeste vrouwen die migreren volgens het onderzoek van Dannecker (2005), doen dit zonder hun familie op de hoogte te brengen. Ze maken gebruik van de kennis en ervaring van teruggekeerde vrouwelijke migranten. Deze teruggekeerde migranten investeren in de migratie van andere vrouwen. Ze helpen zo niet alleen andere vrouwen, maar ze kunnen hiermee geld verdienen, doordat ze van die vrouwen bij terugkomst rente ontvangen voor hun investering. Vrouwen maken dus geen gebruik van de al bestaande netwerken van mannen. In plaats daarvan zijn netwerken van vrouwen zoals die uit Bangladesh als het ware op dit moment in ontwikkeling.

Het onderzoek van Dannecker (2005) laat zien dat feminisering van arbeidsmigratie niet automatisch leidt tot omkering van traditionele genderrollen. Mannen lijken een ander patroon dan vrouwen te hebben wat betreft migratie. Het feit dat mannen hun vrouw in minder gevallen nareizen dan dat de vrouw de man achterna reist, zou te maken kunnen hebben met het feit dat de zakelijke migratiemotieven van vrouwen lastiger geaccepteerd worden. ‘Er wordt van de vrouwen verwacht dat zij niet primair voor hun financiële belang kiezen, maar dat zij de verzorging van haar eigen kinderen in hun eigen land het zwaarst laten wegen. De betrokken vrouwen lijken aan dit verwachtingspatroon tegemoet te willen komen door te benadrukken dat zij juist in het buitenland werken om geld te verdienen voor de kinderen. Nog een reden voor het feit dat de man de vrouw minder achterna reist dan andersom heeft te maken met de verwachtingen die heersen rond huwelijksmigratie. Er wordt met meer wantrouwen gekeken naar een man die migreert wegens de liefde, dan wanneer een vrouw zich bij haar mannelijke partner voegt. De achterliggende ideologie lijkt te zijn dat het ‘onnatuurlijk’ zou zijn wanneer mannen hun vrouw volgen in het land waar zij gevestigd is’ (Kohlmann c.s., 2003: 20). Ondanks dat de emancipatie van de vrouw in westerse landen heeft geleid tot feminisering van arbeidsmigratie en dat vrouwen vervolgens een grotere rol gingen spelen in arbeidsmigratie, kan er gesteld worden dat dit er niet toe heeft geleid dat nu vaker mannen met eventueel kinderen, de vrouw achterna reizen. Vrouwen reizen nog steeds vaker met of zonder kinderen hun man na.

2.3 Werkgevers, staten en migratie

Naast persoonlijke of familieverhoudingen hebben ook werkgevers en staten invloed op migratie. Zo zijn werkgevers bij gastarbeiders, waar vooral mannen werden geworven, steeds meer vrouwen gaan werven voor arbeidsmigratie (Morokvašić, 1984). Dit levert voordeel op omdat vrouwen goedkopere arbeidskrachten dan mannen zijn. Ook onderschikken vrouwen zich meer aan de werkgevers dan mannen, er is dus minder kans op verzet tegen werkgevers (UNFPA, 2006).

Mahler & Pessar (2006: 39 e.v.) laten zien welke invloed staten hebben op migratie. Dit komt naar voren in het voorbeeld van de Portugese overheid die tot 1989 alleen paspoorten verleende aan mannen. Vrouwen die afhankelijk waren van de man mochten alleen op het paspoort van de man reizen. Toen dit beleid veranderde, konden vrouwen ook paspoorten verkrijgen, maar ze konden niet naar het buitenland reizen zonder de toestemming van hun man.

Een ander voorbeeld is de positie van de vrouw in de Somalische maatschappij, deze positie is anders dan die van de man. In Somalië zijn vrouwen niet in eerste instantie burgers, ze zijn in eerste instantie vrouwen. Dit is niet altijd alleen verankerd in de traditionele opvattingen van mensen, het is ook geïnstitutionaliseerd. In Somalië hebben vrouwen minder migratierechten dan mannen. In het onderzoek Piper (2005: 11) wordt geconstateerd dat vrouwen in bepaalde landen niet mochten migreren, ongeschoolde vrouwen in Bangladesh werden beperkingen opgelegd. In Bangladesh legde de overheid in 1981 deze beperkingen op met het doel om vrouwen niet te laten vertrekken. Dannecker

(2005: 657) gaat hierop verder en legt uit dat dit was omdat de eer van de vrouw dan beschermd zou worden als ze haar familie, haar gemeenschap en haar 'huis' niet zou verlaten. In feite was deze regel bedoeld om de reputatie en de status van mannen niet te schaden. In 1988 werd dit verbod opgeheven, dit leidde tot een toename van vrouwen die migreerden. In 1997 werd een nieuw verbod afgekondigd, dat niet alleen zou gelden voor ongeschoolde vrouwen, maar ook voor vrouwelijke professionals. Autonome migratie, daarmee wordt het oversteken van de landgrens van de vrouw zonder man naast zich bedoeld, was in alle gevallen verboden. Onder druk van bepaalde organisaties werd dit verbod ingetrokken, maar desondanks het opheffen van dit verbod blijft de positie van de vrouw anders dan die van de man in bepaalde maatschappijen. Zo is het concept 'alleenstaande vrouw' in Nederland anders dan in Afghanistan. In Afghanistan worden alleenstaande vrouwen vaak gestigmatiseerd als prostituee (Vreemdelingencirculaire, Band C1, C8). De verschillende manier waarop er gekeken wordt naar vrouwen en mannen door staten en maatschappijen is dus van invloed op de migratie van mannen en vrouwen. Vrouwen hebben beperkingen wat migreren betreft, ze worden in bepaalde maatschappijen beperkt in hun vrijheid om te gaan en staan waar ze willen (UNFPA, 2006).

2.4 Migratiepatronen

De literatuur laat zien dat het lang zo was dat arbeidsmigratie voornamelijk mannen betrof. Dit had als gevolg dat in het kader van gezinshereniging vooral vrouwen kwamen, eventueel met kinderen. De man ging vooruit en de vrouw volgde de man. Ook zagen we al eerder dat net als bij gezinshereniging het zo was dat bij gezinsvorming het traditionele migratiepatroon opging.

Door de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt en het gevolg van deze participatie (de feminisering van migratie) zijn traditionele genderrollen van migranten niet automatisch omgekeerd. Toch heeft de feminisering van migratie er echter niet toe geleid dat mannen, eventueel met kinderen, nu vaker migreren in het kader van gezinshereniging of gezinsvorming. Vrouwen reizen mannen wel na in het geval als het om mannenwerk gaat, maar mannen reizen vrouwen niet na als het om typisch vrouwenwerk gaat. Ondanks de feminisering van de arbeidsmigratie gaat het traditionele patroon bij gezinsmigratie nog steeds op; de man reist vaker alleen of vooruit en de vrouw reist vaker samen en met kinderen. Ook overheidsbeleid draagt er in bepaalde landen toe bij dat vooral mannen migreren en dat vrouwen die mannen volgen, vrouwen zijn afhankelijk van hun man en dit zorgt er voor dat zij bij migratie ook een afhankelijke positie van de man hebben.

Er kan dus gesteld worden dat vrouwen op een andere manier migreren dan mannen. Er zijn duidelijke verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen. Recente cijfers laten zien dat op het totaal van alle migranten wereldwijd, het percentage vrouwen nauwelijks verschilt van het percentage mannen, respectievelijk 49,6 % en 51,4 % (UNFPA, 2006). In asielaanvragen daarentegen zijn vrouwen wel duidelijk ondervertegenwoordigd (Spijkerboer, 1999; Binder & Tošić, 2005; UNFPA, 2006). Van alle asielaanvragen is het percentage vrouwen dus duidelijk kleiner dan het

percentage mannen. Nog een andere aanwijzing dat vrouwen op een andere manier migreren is dat vrouwen achter blijven in vluchtelingenkampen, terwijl mannen verder vluchten of zich aansluiten om te vechten of gevangen genomen worden (Gururaja, 2000). Dit komt overeen met de traditionele verklaring van migreren, want de man gaat vooruit. Ook zou de oververtegenwoordiging van mannen te maken kunnen met het financiële aspect, vrouwen hebben meer financiële beperkingen dan mannen om te kunnen migreren (UNFPA, 2006).

Bij gezinshereniging en gezinsvorming gaat het traditionele migratiepatroon op. Er zijn aanwijzingen dat dit patroon ook bij asielmigratie opgaat. Zo liet het onderzoek van Nicolaas, Sprangers & Witvliet (2004: 15) zien dat voor de belangrijkste asielzoekerslanden (gerangschikt op basis van het aantal migranten uit een herkomstland dat in Nederland asiel aanvraagt) het traditionele patroon van gezinshereniging terug te vinden is. Dit patroon, namelijk mannen komen eerst, later gevolgd door hun partner met eventueel kinderen, is in Nederland bekend van de Turken en Marokkanen die in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw naar Nederland kwamen. Dit onderzoek laat zien dat in het jaar 2001 zo'n 70 % van mannen uit asielzoekerslanden als asielmigrant naar Nederland is gekomen en bijna 20 % als gezinshereniger of gezinsvormer. Bij vrouwen ligt het aandeel asielmigranten op ongeveer 50 %, terwijl een op de drie vrouwen als volgmigrant is geïmmigreerd. Een land zoals Irak, waar het aanvragen van asiel verreweg het belangrijkste motief is om zich in Nederland te vestigen, valt het grote aandeel vrouwelijke volgmigranten op. Ook de migratie uit landen zoals voormalig Joegoslavië en de voormalige Sovjet-Unie bestaat inmiddels voor een substantieel deel uit volgmigratie en dit betreft voornamelijk vrouwelijke migranten.

Het traditionele migratiepatroon dat bij arbeidsmigratie en gezinsmigratie een rol speelt, doet dit dus ook bij asielmigratie. De resultaten uit het onderzoek van Van Wetten c.s. (1998: 37) wijzen in dezelfde richting. Vrouwen zijn vaker getrouwd en hebben vaker kinderen, mannen vragen vaker alleen asiel aan dan vrouwen alleen asiel aanvragen.

Zou dit verschil in migratiepatroon tussen mannelijke en vrouwelijke asielaanvrager het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag van mannen en vrouwen kunnen verklaren? Hieronder volgt de argumentatie waarom verschillen in migratiepatronen van mannen en vrouwen zouden kunnen leiden tot een *kleinere* kans op inwilliging van de asielaanvraag van de man kunnen verklaren?

2.5 Asielmigratiepatronen en de kans op inwilliging van de asielaanvraag

Er wordt veelvuldig betoogd dat asielaanvragen van vrouwen aan de kant geschoven worden. Kneebone (2005: 10) stelt daarom dat het tegen de verwachting in is dat Spijkerboer in 1999 tot de conclusie kwam dat juist vrouwen meer kans op een inwilliging van de asielaanvraag hadden dan mannen. Er zijn namelijk bewijzen dat stereotyperingen in vele gevallen in het nadeel van vrouwen werken. Politieke verzetsdaden zouden niet als zodanig worden erkend in de asielprocedure.

Spijkerboer (1999: 250) onderscheidt een viertal categorieën vluchtmotieven met betrekking tot politieke of niet-politieke handelingen van vrouwen. Deze motieven zouden vrouwen in de asielprocedure kunnen benadelen en dus hun kansen op inwilliging van de asielaanvraag negatief kunnen beïnvloeden. Hier onder volgen de vier categorieën:

1. Vrouwen die geacht worden te hebben gehandeld op grond van hun emoties hebben geen 'politieke' handelingen verricht, maar hebben gehandeld in de 'persoonlijke sfeer'. Problemen die zich binnen de familie af hebben gespeeld worden per definitie als niet politiek beschouwd; in een geval is het bijvoorbeeld goed denkbaar dat als het geweld dat de asielzoeker had ondervonden buiten, in plaats van binnen het huwelijk had plaats gevonden, betrokkene asiel was verleend.
Zo wordt ook het niet volgen van kledingvoorschriften beschouwd als een niet politieke kwestie. Kneebone (2005: 23) geeft het voorbeeld van het niet dragen van een sluier. De in Iran opgelegde straf voor het niet dragen van een sluier wordt bijvoorbeeld volgens de Duitse wet niet gekarakteriseerd als vervolging, het wordt meer gezien als iets van culturele aard, dan van politieke aard.
2. Vrouwen die geacht worden uit te zijn op het verbeteren van de eigen levensomstandigheden. Meer in het algemeen wordt elk verband met de economie aangegrepen om vluchtmotieven als economisch aan te merken en als niet-politiek.
3. Gedwongen of vrijwillige acties van vrouwen. Gedwongen acties (zoals dwangarbeid) worden beschouwd als niet-politiek omdat ze blijkbaar de drijfveer missen die een actie politiek maakt. Vrijwillige acties worden gezien als een vrije keuze en niet relevant op het gebied van de politiek, dit zou de kans op inwilliging van de asielaanvraag negatief kunnen beïnvloeden.
4. Activiteiten van vrouwen van ondergeschikt belang worden onvoldoende geacht. Binder & Tošić (2005), komen in hun onderzoek tot hetzelfde punt; politieke acties van vrouwen worden geïnterpreteerd als minder intensief en minder relevant, bijvoorbeeld het doen van de was en het koken voor verzetsstrijders.

Uit onderzoek is dus gebleken dat vrouwen in de asielprocedure worden benadeeld. Hoe kan dan worden begrepen dat ze desondanks een grotere slaagkans hebben? Vier mogelijke verklaringen:

1. Naast bovenstaande categorieën zijn er ook bepaalde categorieën die juist positief kunnen werken op de kans op inwilliging van de asielaanvraag. Kneebone (2005) betoogt dat als vrouwen het stereotype van 'goede vrouw' (een vrouw/moeder/zus)

benaderen, dus volgens het traditionele migratiepatroon migreren, dat dit voordeel kan hebben op de kans op een inwilliging van een asielaanvraag.

2. Vrouwen verlaten minder snel de beschermde omgeving dan mannen en zouden minder vaak hun geluk beproeven dan mannen (Van den Bedem c.s., 1994: 162). Als vrouwen dan toch hun beschermde omgeving verlaten, dan zou het kunnen zijn dat hun asielaanvraag vanwege de onderrepresentatie op het totaal van alle asielaanvragen, meer 'gewicht' heeft en beter gefundeerd is omdat er onder mannen vaker verkapte arbeidsmigranten zitten. Dit kan een verklaring voor de grotere kans op een inwilliging van vrouwen ten opzichte van mannen verklaren.
3. Wat ook onder verschil in migratiepatroon tussen mannen en vrouwen wordt verstaan, is het volgen van de man of vrouw die migreert. Zo is er het gegeven dat minder vrouwen dan mannen asiel aanvragen, maar dat vrouwen meer kans hebben op een inwilliging van de asielaanvraag. Dit wijst op een mogelijk 'nareis-effect' (Kneebone, 2005). Het is de verwachting dat vooral vrouwen in het kader van dit nareizen hun man volgen en een asielaanvraag doen. Dit komt overeen met het traditionele migratiepatroon. Mannen gaan vooruit en vrouwen volgen. Vrouwen zouden vaker bij hun asielaanvraag gebruik kunnen maken van kennis van de asielprocedure die hun vooruitgereisde partner heeft opgedaan. De man is vooruit gegaan en heeft enige kennis over de asielprocedure en draagt deze kennis over op de vrouw. Dit zou de grotere kans op een inwilliging van de asielaanvraag voor vrouwen kunnen verklaren.
4. Bepaalde stereotyperingen kunnen negatief voor vrouwen werken op de kans op een inwilliging van de asielaanvraag, maar voor mannen nog negatiever. Spijkerboer stelt (1999: 258): *“De gehanteerde stereotypen over niet-blanke mannen kunnen negatieve effecten hebben voor mannelijke asielzoekers”*. Daar waar Spijkerboer wijst op beelden die in het nadeel van vrouwen werken, ook wel het 'mannelijk' paradigma in de asielprocedure genoemd, zouden deze beelden nog sterker in het nadeel kunnen werken van mannen. Spijkerboer stelt dit in het volgende citaat (1999: 195):

“While the male applicant is probably constructed in a different way, gender plays just as important a role in the construction of the male applicant as the female applicant. This means that concepts of masculinity may be used to dismiss claims of men because, like female applicants, they are perceived as deviating from the male norm of classical refugee. (...) In the context of refugee law, gender stereotypes about men, may have a more negative net effect than gender stereotypes about woman, in

part because the male stereotypes employed in refugee law discourse have fewer positive (side) effects than the female stereotypes”.

Het zou kunnen dat mannen niet aan dit paradigma voldoen, nog minder dan vrouwen. Mannen benaderen het beeld over ‘echte’ vluchteling, een politieke vluchteling, steeds minder vaak. Mannen zouden meer dan vrouwen, kunnen worden gezien als avonturiers die alleen de wereld in gaan om hun economische positie te verbeteren (Van Wetten, 1998: 50). Dit komt overeen met het traditionele migratiepatroon; mannen reizen zonder kind en zonder partner en mannen reizen vooruit. Terwijl vrouwen juist met kind en of partner migreren en juist niet vooruit reizen. Het migreren volgens het traditionele patroon lijkt van invloed op de kleinere kans op inwilliging van de asielaanvraag van mannen dan van vrouwen.

Verschillen in migratiepatroon tussen mannen en vrouwen zouden leiden tot verschil in kans op een verblijfsvergunning, dit zou dus te maken kunnen hebben met de verschillende beelden over mannen en vrouwen met betrekking tot migratie. Zo stelt Doornbos (2006: 163) dat beelden bij het eerste gehoor van invloed kunnen zijn, de eerste indruk van de asielzoekende door de IND op basis van slechts enkele kenmerken en ‘ervaringsregels’ van invloed zijn. Zij spreekt over bepaalde factoren; zoals het geslacht, of iemand getrouwd is, de positie van de vrouw in de betreffende maatschappij, of iemand een bepaalde taal wel of niet spreekt. Deze factoren zijn van invloed op de strategie die de gehoormedewerker tijdens het eerste gehoor kiest, de welwillende aanpak of de confronterende aanpak. Doornbos stelt dat deze benaderingswijze van invloed zou kunnen zijn op de kans op een verblijfsvergunning. Deze beelden hangen samen met stereotyperingen over mannen en vrouwen, de meer of minder publieke positie in de maatschappij (Doornbos, 2003). Zo liet een ambtenaar in het onderzoek van Doornbos weten dat naar haar ervaring een vrouw uit Irak zelden buitenshuis komt, waardoor zij waarschijnlijk weinig bijzonderheden kan vertellen over het openbare leven en de woonomgeving (Doornbos, 2003: 79). Ambtenaren hebben vaak de veronderstelling dat problemen in het land van herkomst vooral de man betreffen en dat mogelijke problemen van de vrouw uit zijn situatie voortvloeien (Doornbos, 2003: 110). Het traditionele migratiepatroon lijkt een rol te spelen in de asielprocedure, mannen worden vooral als zelfstandig gezien en vrouwen als meer afhankelijk. Vrouwen hebben een afhankelijke rol, ook beslismedewerkers zouden een meer beschermende rol kunnen innemen naar vrouwen in de asielprocedure en ook dit zou mogelijk een verklaring voor het verschil in kans op een inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen kunnen zijn.

Een andere verklaring voor het feit dat vrouwen een grotere kans hebben op inwilliging van de asielaanvraag dan mannen, kan een relatie met het beleid hebben. Er wordt bijvoorbeeld gesteld dat vrouwen in bepaalde landen een verhoogd risico lopen op mensenrechtenschendingen, omdat zij vaak geen sociaal netwerk hebben waarbinnen zij bescherming kunnen vinden (Vreemdelingencirculaire).

De verschillende manier van migreren van mannen en vrouwen (vrouwen stellen zich meer afhankelijk op), zou een verklaring kunnen zijn voor de grotere kans op een inwilliging van de asielaanvraag voor vrouwen dan voor mannen. Ook zou het zo kunnen zijn dat bepaalde beelden in de asielprocedure door kunnen werken en dat deze beelden effect hebben op de kans op inwilliging.

2.6 Hypothesen

Aan de hand van eerder onderzoek en de theorie besproken in dit hoofdstuk, worden hypothesen afgeleid. Allereerst komt het traditionele migratiepatroon aan de orde en daarna komen de effecten van dit patroon op de kans op inwilliging van de asielaanvraag aan de orde.

Hypothesen over asielmigratiepatronen

Hypothese 1: *Mannen en vrouwen hebben een ander asielmigratiepatroon, dit komt overeen met het traditionele migratiepatroon.*

Het traditionele patroon van migreren gaat op bij asielmigranten en dit houdt in:

Hypothese 2: *Mannen migreren vaker dan vrouwen alleen.*

Hypothese 3: *Vrouwen migreren vaker dan mannen met partner en kind.*

Hypothese 4: *De vrouw reist vaker de man achterna dan de man de vrouw achterna reist..*

Hypothesen over de effecten van migreren volgens het traditionele migratiepatroon op de kans op inwilliging van de asielaanvraag

Hypothese 5: *Als men een asielaanvraag doet met een kind, dan vergroot dit de kans op inwilliging van de asielaanvraag.*

Hypothese 6: *Als men een asielaanvraag doet met een partner, dan vergroot dit de kans op inwilliging van de asielaanvraag.*

Hypothese 7: *Het nareizen van de partner heeft een positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag.*

3 De asielprocedure in Nederland

Voordat er in wordt gegaan op de dataverzameling en de data-analyse wordt allereerst in het kort de asielprocedure uiteengezet.

Vreemdelingen die asiel aanvragen, asielzoekers, kunnen voor een verblijfsvergunning in aanmerking komen op grond van¹:

- het Vluchtelingenverdrag van Genève en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.
- klemmende redenen van humanitaire aard, bijvoorbeeld traumatische ervaringen.
- als terugkeer naar het land van herkomst bijzonder moeilijk is vanwege de algehele situatie daar, bijvoorbeeld als er sprake is van oorlog.

Een asielaanvraag indienen

Vreemdelingen kunnen een asielaanvraag indienen bij één van de aanmeldcentra van de IND. Na het eerste gesprek met de IND krijgt de asielzoeker binnen 48 procesuren (= 5 werkdagen) te horen of verder onderzoek nodig is of dat zijn verzoek kansloos is. In het laatste geval kan de asielzoeker tegen de afwijzing in beroep gaan.

Als meer onderzoek nodig is, wordt de asielaanvraag verder in behandeling genomen en doet de IND nader onderzoek naar de redenen van de asielzoeker voor zijn aanvraag. Tijdens dit onderzoek verblijft de asielzoeker in een van de opvanglocaties van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

Beoordeling van de asielaanvraag

Na onderzoek neemt de IND een beslissing over de asielaanvraag. De IND moet dit besluit binnen zes maanden nemen. Alleen in uitzonderlijke gevallen mag de IND daarvan afwijken. Bijvoorbeeld als advies van of onderzoek door externe deskundigen nodig is om een zorgvuldige beslissing te nemen. Of wanneer de situatie in het land waar de asielzoeker vandaan komt onduidelijk of onveilig is, en verwacht wordt dat dit niet lang zal duren.

3.1 Inwilliging van de asielaanvraag

Als de asielaanvraag ingewilligd wordt, krijgt de asielzoeker een vergunning om voor bepaalde tijd in Nederland te blijven.

Dit betekent dat de asielzoeker tijdelijk (de termijn is vijf jaar; tot 1 september 2004 werd de vergunning voor drie jaar verleend) in Nederland mag blijven zo lang hij bescherming nodig heeft. Zodra dat niet meer nodig is, moet hij terugkeren naar het land waar hij vandaan komt.

---

¹ De tekst met betrekking tot de Vreemdelingenwet 2000 is afkomstig uit de Brochure Vreemdelingenwet 2000: Toelating en opvang van vreemdelingen in Nederland.

In de Vreemdelingenwet 2000 is er sprake van één type verblijfsvergunning voor bepaalde tijd voor alle asielzoekers die worden toegelaten. Houders van deze verblijfsvergunning mogen betaald werk verrichten en hebben recht op onder andere huisvesting in een willekeurige gemeente, scholing en studiefinanciering. Ook hebben zij onder bepaalde voorwaarden recht op gezinshereniging. Als de betrokkene na vijf jaar nog steeds bescherming nodig heeft, kan hij in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Dat betekent dat hij dan voorgoed in Nederland mag blijven.

De Vreemdelingenwet 2000 is op 1 april 2001 van kracht geworden. Binnen dit onderzoek zal er ook gebruik gemaakt worden van data van vóór 1 april 2001, die data vielen onder de oude Vreemdelingenwet. De constructie van deze vreemdelingenwet was toen anders. Binnen de oude asielwet bestonden er drie verschillende statussen (van Wetten, 1998: 20):

- De ‘vluchtelingenstatus’(A-status). Er werd dan vastgesteld dat de asielzoeker werd vervolgd of gegronde redenen had te vrezen voor vervolging op grond van zijn ras, godsdienst, politieke overtuiging, nationaliteit of het behoren tot een bepaalde sociale groep. De asielzoeker werd erkend als vluchteling en had daarmee onder meer recht op een woning, recht op het verrichten van arbeid, recht op bijstand en kinderbijslag en het recht op gezinshereniging en gezinsvorming.
- De ‘vergunning tot verblijf’ (VTV-hum). Deze vergunning werd verstrekt vanwege redenen van humanitaire aard. Er werd dan vastgesteld dat de aanvraag weliswaar geen aanknopingspunten bood de asielzoeker te erkennen als vluchteling, maar dat er wel ‘klemmende redenen van humanitaire aard’ waren om hem een VTV-hum te verstrekken. De asielzoeker verkreeg daarmee onder meer het recht op een eigen woning, het recht op het verrichten van arbeid en het recht op bijstand en kinderbijslag. Ook verkreeg de asielzoeker daarmee het recht op gezinsvorming, zij het dat de mogelijkheden hiertoe in vergelijk met als vluchteling erkende vreemdeling beperkter waren omdat voor een vreemdeling met een VTV-hum inkomenseisen golden. De VTV-hum diende jaarlijks te worden verlengd. Na vijf jaar kon deze worden omgezet in een vergunning tot vestiging.
- Wanneer het asielverzoek in eerste aanleg was afgewezen en het bezwaar en/of beroep (ook) niet tot een inwilligende beschikking had geleid, dan werd de vreemdeling verzocht Nederland te verlaten dan wel uitgezet. Het kon echter zijn dat de vreemdeling beleidsmatig niet verwijderbaar was. Hiervan was sprake indien de vreemdeling niet kon worden teruggestuurd naar zijn land van herkomst omdat de algemene situatie aldaar zo slecht was dat terugsturen onverantwoord zou zijn. In zo’n geval kon hem een voorwaardelijke vergunning tot verblijf (VVTV) worden verleend. De VVTV diende jaarlijks te worden verlengd en kon ingetrokken worden als de situatie in het land

---

Zie <www.justitie.nl/themas/meer/vreemdelingenwet.asp>.

van herkomst verbeterde. Indien de situatie onveranderd slecht bleef, kon de vreemdeling na drie jaar in aanmerking komen voor een VTV.

In de analyse die in deze scriptie wordt uitgevoerd zal niet zozeer naar de verschillende soorten (asiel)statussen worden gekeken. Voor de analyse zal het onderscheid worden gemaakt tussen inwilligen enerzijds en afwijzen anderzijds van de asielaanvraag.

3.2 Afwijzing van de asielaanvraag

Als de IND de asielaanvraag afwijst, is de asielzoeker verplicht het land te verlaten. Voordat de Vreemdelingenwet 2000 in werking trad, kon de asielzoeker wanneer zijn aanvraag was afgewezen, bezwaar aantekenen en de IND vragen om een nieuwe beoordeling. Deze bezwaarfase is komen te vervallen met het in werking treden van de Vreemdelingenwet 2000.

Het is echter mogelijk sinds het ingaan van de Vreemdelingenwet 2000 in beroep te gaan bij de rechtbank tegen de afwijzing van de asielaanvraag. Gaat de asielzoeker in beroep, dan komt de plicht om het land te verlaten tijdelijk te vervallen. De beroepsprocedure mag namelijk in Nederland worden afgewacht. De asielzoeker blijft dan in een van de opvanglocaties van het COA. Er zijn een paar uitzonderingen op deze regel. Bijvoorbeeld wanneer de asielzoeker al in het aanmeldcentrum te horen krijgt dat zijn verzoek kansloos is, of als hij eerder een asielaanvraag heeft ingediend en deze afgewezen is, dan mag hij de beroepsprocedure niet in Nederland afwachten. Vindt de rechter het beroep van de asielzoeker terecht, dan moet de IND de aanvraag opnieuw beoordelen. Wijst de rechter het beroep af, dan kan de asielzoeker daartegen in hoger beroep gaan bij de Raad van State, dit is anders dan bij de oude Vreemdelingenwet, daar bestond het hoger beroep niet. Niet alleen de asielzoeker kan in hoger beroep gaan, maar ook de IND kan in hoger beroep gaan tegen een uitspraak van de rechter. De uitspraak op het hoger beroep mag door de asielzoeker doorgaans niet in Nederland worden afgewacht. Als de Raad van State het hoger beroep van de asielzoeker terecht vindt, moet de asielaanvraag opnieuw worden beoordeeld. Een afwijzing van het hoger beroep betekent dat de uitspraak van de rechter door de Raad van State wordt bevestigd en de asielzoeker dus geen verblijfsvergunning krijgt².

---

² www.justitie.nl/themas/meer/vreemdelingenwet.asp .

4 Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk wordt allereerst ingegaan op de dataverzameling. Daarna komen de analyse-eenheid en analysetechniek aan de orde. Vervolgens wordt de operationalisering en de betrouwbaarheid besproken.

4.1 Dataverzameling

De gegevens met betrekking tot de asielaanvragen zijn afkomstig van INDIS. Dit is het informatiesysteem van de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND), waarin alle asielaanvragen geregistreerd worden. De INDIS-gegevens hebben zowel betrekking op kenmerken van de aanvrager zelf (bijvoorbeeld, hun naam, geboortedatum en burgerlijke staat) als op de asielprocedure (bijvoorbeeld, de datum van de eerste aanvraag).

Er is voor cohorten gekozen in plaats van jaren (zie Doornbos & Groenendijk, 2001). Dit heeft als voordeel dat de cijfers een langere termijn betreffen, op die manier kunnen er bepaalde perioden bekeken worden in plaats van jaren. De verschillen in kansen op inwilliging van een asielaanvraag tussen mannen en vrouwen, *voor* en *na* de invoering van het ‘genderbeleid’ en *voor* en *na* de invoering van de Vreemdelingenwet 2000 zijn bekeken.

De onderzoeksperiode betreft de asielaanvragen in de periode 1993 tot en met 1996 en de periode 1998 tot en met 7 november 2005. Deze onderzoeksperiode is onderverdeeld in 3 cohorten. Het gemeenschappelijke kenmerk in een bepaald cohort betreft de datum van de asielaanvraag.

Cohort 1 loopt van 1 januari 1993 tot en met 31 december 1996. Deze cohort beslaat de fase van voor invoering van de werkinstructie 148, ‘Vrouwen in de asielprocedure’. Dit noem ik ook wel de pre-werkinstructiefase.

Cohort 2 loopt van 1 januari 1998 tot 1 april 2001. Het jaar 1997 was een overgangsjaar omdat in dat jaar op advies van de Emancipatieraad door de IND de interne werkinstructie (werkinstructie 148) ingevoerd werd, die richtlijnen bevat over het horen van vrouwen en het beoordelen van asielverzoeken van vrouwen (het jaar 1997 is niet meegenomen in de analyse). Vanaf 1998 wordt in alle werkinstructies verwezen naar deze werkinstructie (vrouwen in de asielprocedure). Om een mogelijk verschil in tijd te kunnen waarnemen is een splitsing gemaakt, de periode voor 1997 en de periode na 1997. Cohort 1 beslaat dus de periode voor de werkinstructie en cohort 2 beslaat de periode na invoering van de werkinstructie, de post-werkinstructiefase genoemd. Deze post-werkinstructie is verder opgedeeld in twee aparte cohorten. Naast cohort 2 valt ook cohort 3 onder de post-werkinstructiefase.

Cohort 3 begint op 1 april 2001. 1 april 2001 is gekozen vanwege het op deze datum in werking treden van de Vreemdelingenwet 2000. Deze wet is erop gericht om de kwaliteit van de beslissingen om een vreemdeling al dan niet in Nederland te laten blijven te verbeteren, het

vereenvoudigen van het verblijfsvergunningenstelsel, het verminderen van het aantal procedures en het inkorten van de procedureduur. Cohort 3 betreft de asielaanvragen van 1 april 2001 tot en met 7 november 2005. De einddatum van de derde cohort is 7 november 2005. Op die manier werd er gewerkt met de meest recente cijfers.

4.2 Analyse-eenheid en analysetechniek

De analyse-eenheid betreft de asielaanvraag en niet de persoon die een asielaanvraag doet. Een asielaanvrager kan meerdere procedurenummers hebben, dit betreft dan hernieuwde asielaanvragen. Het aantal asielaanvragen kan dus groter zijn dan het aantal aanvragers. De beslissing van een hernieuwde aanvraag staat los van de beslissing over de eerdere aanvraag. Hernieuwde aanvragen worden afgedaan met inachtneming van de op dat moment geldende regels en van de correcties en aanvullingen op de eerdere aanvragen (zogenaamde ex nunc beslissingen) (Mascini, 2002: 295).

Van alle aanvragen in de onderzochte periode (N=344.887) is een gedeelte weggelaten in de analyse (N=138.182). Ten eerste was bij 996 cases het geslacht van de asielzoeker onduidelijk, deze cases zijn niet meegenomen in de analyse, omdat de variabele geslacht van essentieel belang is binnen dit onderzoek.

Ten tweede zijn de ongehuwde minderjarige asielzoekers buiten beschouwing gelaten (N=117.608). Dit zijn personen jonger dan 18 jaar die niet getrouwd zijn of van wie het huwelijk niet erkend is. Personen jonger dan 18 jaar en die een geregistreerd partnerschap hebben, worden ook beschouwd als meerderjarig en zijn wel opgenomen in de analyse. De keuze om de minderjarigen weg te laten ligt in het feit dat minderjarigen doorgaans geen kinderen kunnen hebben, terwijl het effect van het hebben van kinderen nagegaan zal worden.

Ten derde zijn de aanvragen waarop de IND geen beslissing op inhoudelijke gronden heeft genomen (N=19.578), buiten beschouwing gelaten. Dit betreft aanvragen waarbij sprake is van, bijvoorbeeld, overlijden of het met onbekende bestemming vertrokken zijn van de asielaanvrager. De IND heeft namelijk niet of nauwelijks invloed op deze beslissingen, terwijl ze wel ongelijk verdeeld kunnen zijn tussen mannen en vrouwen. Het wil zeggen dat de aanvragen waarop een niet-inhoudelijke beslissing is genomen weliswaar aanleiding geven tot verschillen tussen mannen en vrouwen, maar niet tot verschillen die het gevolg zijn van verschillende beslissingen over vergelijkbare aanvragen (Mascini, 2002: 296).

Analyse-techniek

Het verwachte verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen zoek ik in de verschillende migratiepatronen tussen mannen en vrouwen (met verwijzing naar eerder onderzoek, zie 1.3). Als de invloed van meerdere onafhankelijke variabelen op een afhankelijke variabele wordt nagegaan, dan wordt er gebruik gemaakt van lineaire regressie analyse. De variabelen zijn dan van interval meetniveau. In dit onderzoek is de afhankelijke variabele echter een dichotome variabele (inwilliging of afwijzing van de asielaanvraag), dan is de gebruikte analysetechniek is logistische regressie analyse (tabel 5.10 en tabel 5.11).

4.3 Operationalisering

Het gaat bij de operationalisering om het definiëren van de onderzoeksvariabelen en de wijze waarop de gehanteerde begrippen zijn gemeten. Het gaat ten eerste om de afhankelijke variabele: de kans op een inwilliging van de asielaanvraag. Ten tweede om de onafhankelijke variabelen: geslacht, persoon die de partner nareist, kind en partner. Ten derde betreft het de controlevariabele: geboorteland.

De afhankelijke variabele

Wel of geen inwilliging van de asielaanvraag

Het gaat om de vraag of de asielaanvrager tijdens de asielprocedure *ooit* een inwilligende beschikking heeft ontvangen, dat er dus positief beslist is op een asielaanvraag, ongeacht het moment waarop deze beslissing heeft plaatsgevonden. Dit kan in eerste aanleg zijn, maar ook op een ander moment in de asielprocedure. Ook als men een verblijfsvergunning heeft gehad, maar als deze verblijfsvergunning later ingetrokken is, valt een aanvraag in de categorie ‘inwilliging’. Bij wel of geen verblijfsvergunning is geen onderscheid gemaakt tussen bepaalde en onbepaalde tijd, de reden hiervoor heeft te maken met de definitie, of men ooit een inwilliging van de asielaanvraag heeft gehad of niet.

De variabele ‘verblijfsvergunning’ heeft dus twee categorieën: 1. inwilliging (33,0 %),
2. afwijzing (67,0 %).

De onafhankelijke variabelen: geslacht, kind, partner en persoon die de partner nareist.

Geslacht

De verdeling van deze twee categorieën binnen deze variabele is: vrouw (32,7 %) en man (67,3 %).

Kind

Deze variabele heeft twee categorieën, namelijk de asielaanvrager heeft 1. wel een kind (26,4 %) en 2. geen kind (73,6 %). Bij het bepalen van deze variabele is gekeken naar de aanwezigheid van kinderen

met hetzelfde dossiernummer als van de persoon die de asielaanvraag heeft ingediend. Een kind wordt in dit onderzoek opgevat als een persoon die voor de wet minderjarig is (jonger dan 18 jaar en niet gehuwd of geen geregistreerd partnerschap).

Ook moet er een leeftijdsverschil van minimaal 12 jaar zitten tussen de aanvrager en het kind. Op deze manier wordt doorgaans voorkomen dat een meerderjarig persoon met een minderjarige broer of zus aangemerkt wordt als vader of moeder van een kind.

Partner

Deze variabele heeft twee categorieën, namelijk de asielaanvrager heeft 1. wel een partner (51,8 %) en 2. geen partner (48,2 %). Onder de persoon met een partner worden verstaan diegenen die een asielaanvraag hebben gedaan terwijl ze als getrouwd geregistreerd stonden, een geregistreerd partnerschap hadden of ongehuwd samenwoonden.

Persoon die de partner nareist

Met de variabele persoon die de partner nareist, wordt bedoeld of dat de man de vrouw nareist, of dat de vrouw de man nareist. Bij deze variabele wordt het verschil in nareizen bekeken. Het al dan niet volgen van de partner die zich al in Nederland bevindt. Het gaat om mannen en vrouwen die in hetzelfde dossier zitten, ze hebben dan hetzelfde dossiernummer.

Deze variabele heeft twee waarden, een asielaanvrager 1. reist partner na (2,1 %) of 2. reist partner niet na (97,9 %). Als een man en een vrouw hetzelfde dossiernummer hebben en niet dezelfde aanvraagdatum hebben, dan valt degene die later asiel heeft aangevraagd in de categorie 'reist partner na' en diegene van de twee met de eerdere datum van opvoer in de categorie 'reist partner niet na'. Als de man en vrouw met hetzelfde dossiernummer tegelijk migreren, dus dezelfde datum van opvoer van de asielaanvraag hebben, dan vallen ze in de categorie 'reist partner niet na'. Ook asielaanvragers zonder partner vallen in de categorie 'reist partner niet na'.

De controlevariabele

Geboorteland

Er is een onderscheid gemaakt tussen het geboorteland van de asielaanvragers.

De twee categorieën van deze variabele betreffen, de asielaanvrager heeft een 1. geboorteland met een bovengemiddelde kans op inwilliging van de asielaanvraag (48,3%) en 2. een geboorteland met een benedengemiddelde kans op inwilliging van de asielaanvraag (51,7 %).

De gemiddelde kans op een inwilliging is 33,0 %³. Personen met een geboorteland met een bovengemiddelde kans (>33,0 %) op een inwilliging (bijvoorbeeld, Afghanistan en Irak) vallen onder categorie 1 en personen met een geboorteland met een benedengemiddelde kans (<33,0 %) op inwilliging van de asielaanvraag vallen onder categorie 2.

Tabel 4.1*Overzichtstabel alle variabelen.*

<i>Type variabele</i>	<i>Naam variabele</i>	<i>Categorieën</i>	<i>Percentage</i>
Onafhankelijk variabele	kans op verblijfsvergunning	inwilliging	33,0 %
		afwijzing	67,0 %
Afhankelijke variabele	geslacht	vrouw	32,7 %
		man	67,3 %
	persoon die de partner nareist	reist partner na	2,1 %
		reist partner niet na	97,9 %
	kind	wel een kind	26,4 %
		geen kind	73,6 %
	partner	wel een partner	51,8 %
		geen partner	48,2 %
Controle variabele	geboorteland	geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging	48,3 %
		geboorteland met een benedengemiddelde kans op een inwilliging	51,7 %

4.4 Betrouwbaarheidstest

Het informatiesysteem van de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (INDIS) kan invoerfouten bevatten. Het is een administratief systeem waar de gegevens handmatig worden ingevoerd. Om de betrouwbaarheid te toetsen in dit onderzoek zijn er 30 asielaanvragen bekeken en de scores op alle variabelen. Dus variabelen zoals de leeftijd en burgerlijke staat van de asielaanvrager. De in de analyse opgenomen gegevens kwamen in alle asielaanvragen en alle daarbij behorende variabelen overeen, behalve bij één asielaanvraag op de variabele ‘partner’. In mijn gegevens die voor dit onderzoek gebruikt zijn, was de score op deze variabele ‘geen partner’. Toen deze variabele getoetst werd, was de

³ 68.242 aanvragen zijn ingewilligd op een totaal van 206.705 aanvragen.

score op deze variabele 'wel een partner'. Dit had als oorzaak dat een recente koppeling plaats had gevonden met de gegevens in INDIS en de gegevens uit de Gemeentelijke Basis Administratie. Deze persoon had toen hij een asielaanvraag deed geen partner, maar was nadat zijn zaak was afgehandeld getrouwd. Dit lag niet aan de betrouwbaarheid van de gegevens, daarom kan er aangenomen worden dat het systeem geen invoerfouten bevat.

5 Resultaten

In dit hoofdstuk wordt allereerst vastgesteld in hoeverre er verschillen zijn in kansen op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen. De kansen op inwilliging van de asielaanvraag van mannen en van vrouwen over de totale onderzoeksperiode zullen gepresenteerd worden. Dit gebeurt in tabel 5.1. In tabel 5.2 worden de kansen op inwilliging van de asielaanvraag per cohort gepresenteerd, op die manier wordt de invloed van de invoering van werkinstructie 148 (vrouwen in de asielpcedure) op de kans op een inwilliging van de asielaanvraag bekeken. Daarna worden mogelijke verklaringen getoetst voor verschillen in kans op inwilliging van de asielaanvraag (tabellen 5.3 tot en met 5.9). Als laatste worden deze mogelijke verklaringen gezamenlijk opgenomen in een logistische regressie analyse (5.10 en 5.11).

5.1 De kans op een inwilliging van de asielaanvraag

5.1.1 Verschil in kans op een inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen

Er is een verschil in het aantal asielaanvragen dat aangevraagd is door mannen en het aantal asielaanvragen dat aangevraagd is door vrouwen. In 67.3 % van de gevallen wordt de aanvraag gedaan door een man en in 32.7 % door een vrouw. Mannen vragen dus vaker asiel aan dan vrouwen. Hun kans op een inwilliging van de asielaanvraag is echter wel kleiner dan de kans die vrouwen hebben op een inwilliging van de asielaanvraag (zie tabel 5.1). In tabel 5.1 is de totale onderzoeksperiode samengenomen, het gaat dus om de cohorten 1, 2 en 3. In deze periode hebben vrouwen 41.2 % kans op een inwilliging en mannen 29.0 %. Vrouwen doen minder vaak een aanvraag, maar als ze een aanvraag doen, hebben ze een grotere kans op inwilliging van de asielaanvraag dan mannen. Hoe valt dit te verklaren, onder welke omstandigheden wordt een aanvraag gedaan? De verwachting is dat deze hogere kans op een inwilliging van de asielaanvraag verklaard kan worden uit het traditionele migratiepatroon van mannen en vrouwen. Het traditionele migratiepatroon bevat punten en die worden in paragraaf 5.2 getoetst. Nu eerst tabel 5.1; de kans op een inwilliging van de asielaanvraag voor mannen en vrouwen.

Tabel 5.1

Kans op inwilliging en afwijzing, totaal van alle cohorten (percentages, absolute aantallen tussen haakjes, N=206.705).

<i>geslacht</i>	<i>inwilliging</i>	<i>afwijzing</i>	<i>totaal</i>
vrouw	41,2	58,8	(67.490) 100
man	29,0	71,0	(139.215) 100
totaal	(68.242) 33,0	(138.463) 67,0	(206.705) 100

Phi = 0.12; p < 0.001

5.1.2 Verschil tussen de cohorten

Tabel 5.2 laat zien dat in de eerste cohort is de kans op een inwilliging voor mannen 37.3 % en voor vrouwen 51.1 %. Van het aantal asiolverzoeken dat in de tweede cohort door mannen werd ingediend, leidde 24.8 % tot een inwilliging. Voor vrouwen is deze kans op inwilliging 35.0 %. Van het aantal asiolverzoeken dat in cohort 3 door mannen werd ingediend, leidde 20.4 % tot een inwilliging. Voor vrouwen is deze kans 32.3 %.

Dit betekent dan in cohort 1 is het verschil in inwilliging tussen mannen en vrouwen 13,8 %, (vrouwen hebben 51,1 % kans en mannen 37,3 kans op een inwilliging). In de tweede cohort is het verschil 10,2 % en in de derde cohort is het verschil 12,9 %. Er is beleid geïmplementeerd waarin aandacht wordt gegeven aan vrouwspecifieke problemen in de asielprocedure. Na 1997 dus vanaf cohort 2, wordt in alle werkinstructies verwezen naar de werkinstructie 148, vrouwen in de asielprocedure. Tabel 5.2 laat zien dat het verschil in inwilliging van een asielaanvraag tussen mannen en vrouwen niet aanzienlijk veranderd is. Vrouwen hebben in elk cohort een grotere slaagkans dan mannen en het verschil per cohort is niet groter geworden. Op basis van de resultaten, kan worden gesteld dat de grotere kans voor vrouwen op een inwilliging van de asielaanvraag ten opzichte van mannen niet toegenomen is. De speciale aandacht voor vrouwen in de asielprocedure zien we niet terug in de toegenomen kans op inwilliging.

Wat betreft de kansen op een inwilliging van de asielaanvraag in de loop van de tijd laat tabel 5.2 zien dat van alle asielaanvragen, mannen en vrouwen samen genomen, de gemiddelde kans op een inwilliging per cohort afneemt. In cohort 1 is de gemiddelde kans 41,9 %, in cohort 2 is de gemiddelde kans op een inwilliging 28,2 % en in cohort 3 in de gemiddelde kans op een inwilliging 24,0 %. De kans op een inwilliging van de asielaanvraag neemt per cohort verder af.

Tabel 5.2*Inwilliging en afwijzing per cohort (percentages, absolute aantallen tussen haakjes, N=206.705).*

	<i>inwilliging</i>	<i>afwijzing</i>	<i>totaal</i>
<i>cohort 1</i> <i>(1993 - 1996)</i>			
vrouw	51,1	48,9	(27.960) 100
man	37,3	62,7	(57.076) 100
totaal	41,9	58,1	(85.036) 100
<i>cohort 2</i> <i>(1998 - 31 maart 2001)</i>			
vrouw	35,0	65,0	(27.444) 100
man	24,8	75,2	(54.012) 100
totaal	28,2	71,8	(81.456) 100
<i>cohort 3</i> <i>(1 april 2001 - 7 nov 2005)</i>			
vrouw	32,3	67,7	(12.086) 100
man	20,4	79,6	(28.127) 100
totaal	24,0	76,0	(40.213) 100

Phi cohort 1 = 0.13; p < 0.001

Phi cohort 2 = 0.11; p < 0.001

Phi cohort 3 = 0.13; p < 0.001

5.2 Verklaringen voor het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag

De verwachting is dat de verhoogde kans op inwilliging van de asielaanvraag voor vrouwen verklaard kan worden doordat vrouwen een ander migratiepatroon hebben dan mannen. In deze paragraaf wordt achtereenvolgens het wel of niet hebben van een kind, het wel of niet hebben van een partner, het geboorteland bekeken en als laatste de invloed van het wel of niet nareizen van een partner bekeken. Dit zijn onderdelen van het migratiepatroon.

5.2.1 Invloed van een kind

De grotere kans op een inwilliging van de asielaanvraag van vrouwen in vergelijking met mannen zou kunnen liggen aan het traditionele migratiepatroon. Het eerste onderdeel van het migratiepatroon is de gezinssamenstelling van de asielaanvrager. Als eerste onderdeel van de gezinssamenstelling wordt het

wel of niet hebben van kinderen getoetst. In hoeverre is dit van invloed op de kans op inwilliging van de asielaanvraag? In tabel 5.3 wordt duidelijk dat in 48,5 % van het totale aantal vrouwen, de vrouw een aanvraag doet met kind. In 15,7 % van het totale aantal mannen doen deze mannen een aanvraag als ze een kind hebben. Procentueel doen meer vrouwen met een kind een aanvraag dan mannen met een kind.

Tabel 5.3

Vrouwen met/zonder kind en mannen met/zonder kind, alle cohorten (percentages, absolute aantallen staan tussen haakjes, N=206.705).

<i>geslacht</i>	<i>heeft een kind</i>	<i>heeft geen kind</i>	<i>totaal</i>
vrouw	48,5	51,5	(67.490) 100
man	15,7	84,3	(139.215) 100
totaal	(54.626) 26,4	(152.079) 73,6	(206.705) 100

Phi = 0.35; $p < 0.001$

Tabel 5.4 laat zien dat het hebben van een kind voor vrouwen een positief effect heeft op de kans op inwilliging van de asielaanvraag. Als vrouwen een kind hebben dan is de kans op een inwilliging van de asielaanvraag 43,3 %. Hebben vrouwen geen kinderen dan hebben ze 39,2 % kans op een inwilliging. Het hebben van een kind heeft ook een positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag voor mannen. De kans op inwilliging is 44,2 % als de man een kind heeft en is 26,2 % als de man geen kind heeft. Het hebben van kinderen heeft dus een positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag zowel voor vrouwen als voor mannen. Voor mannen lijkt het hebben van een kind een groter effect op inwilliging te hebben dan voor vrouwen. Procentueel doen meer vrouwen met kinderen een aanvraag dan mannen, terwijl het doen van een asielaanvraag met een kind de kans op inwilliging van de asielaanvraag vergroot.

Dit houden we tegen de achtergrond van de volgende hypothese: *Als men een asielaanvraag doet met een kind, dan vergroot dit de kans op inwilliging van de asielaanvraag.* Het hebben van een kind heeft voor zowel mannen als vrouwen een positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag. In 15,7 % doen mannen een asielaanvraag met een kind en vrouwen doen in 48,5% een asielaanvraag met een kind. De conclusie is dat vrouwen een grotere kans hebben op inwilliging van de asielaanvraag doordat ze vaker met kind asiel aanvragen.

Tabel 5.4

Invloed van kinderen op inwilliging/afwijzing van asielaanvragen, alle cohorten (percentages, absolute aantallen staan tussen haakjes, N=206.705).

<i>geslacht</i>		<i>inwilliging</i>	<i>afwijzing</i>	<i>totaal</i>
vrouw	heeft een kind	43,3	56,7	(32.732) 100
	heeft geen kind	39,2	60,8	(34.758) 100
	totaal	(27.814) 41,2	(39.676) 58,8	(67.490) 100
man	heeft een kind	44,2	55,8	(21.894) 100
	heeft geen kind	26,2	73,8	(117.321) 100
	totaal	(40.428) 29,0	(98.787) 71,0	(139.215) 100

Phi vrouwen = 0.14; $p < 0.001$

Phi mannen = 0.04; $p < 0.001$

5.2.2 *Invloed van een partner*

Naast het wel of niet hebben van kinderen maakt ook het wel of niet hebben van een partner deel uit van het traditionele migratiepatroon. De invloed hiervan op het wel of niet inwilligen van de asielaanvraag wordt getoetst. In tabel 5.5 wordt duidelijk dat 65,5 % van het totale aantal vrouwen een partner heeft. Mannen hebben in 44,8 % van het totale aantal mannen een partner. Vrouwen hebben ten opzichte van mannen procentueel vaker een partner.

Tabel 5.5

Vrouwen met/zonder partner en mannen met/zonder partner, alle cohorten (percentages, absolute aantallen staan tussen haakjes, N=166.690).

<i>geslacht</i>	<i>heeft een partner</i>		<i>heeft geen partner</i>		<i>totaal</i>
vrouw	65,5		34,5		(56.188) 100
man	44,8		55,2		(110.502) 100
totaal	(86.275) 51,8		(80.415) 48,2		(166.690) 100

Phi = 0.20; $p < 0.001$

Tabel 5.6 laat zien dat vrouwen die een asielaanvraag doen en een partner hebben, 46,0 % kans hebben op een inwilliging. Vrouwen zonder partner hebben 38,4 % kans op een inwilliging. Mannen met partner hebben 42,7 % kans op een inwilliging, mannen zonder partner hebben 22,8 % kans op een inwilliging.

Voor zowel vrouwen als mannen geldt als ze een aanvraag doen met een partner dat dit de kans op een inwilliging vergroot. Vrouwen hebben ten opzichte van mannen procentueel vaker een partner, terwijl het hebben van een partner de kans op een inwilliging vergroot bij mannen en vrouwen. Ook hier lijkt weer een sterker effect voor mannen dan voor vrouwen, namelijk het verschil in kans op inwilliging tussen het wel en niet hebben van een partner is groter voor mannen dan voor vrouwen (42,7 % en 22,8% wat betreft mannen tegenover 46,0 % en 38,4 % wat vrouwen betreft).

Dit wordt tegen de achtergrond van de hypothese gehouden: *Als men een asielaanvraag doet met een partner, dan vergroot dit de kans op inwilliging van de asielaanvraag.* Net als bij het hebben van een kind, is het hebben van een partner van positieve invloed op de kans op een inwilliging van de asielaanvraag en lijkt dit effect voor mannen groter dan voor vrouwen.

Tabel 5.6

Invloed van een partner op inwilliging/afwijzing van asielaanvragen, alle cohorten (percentages, absolute aantallen staan tussen haakjes, N=166.690).

<i>geslacht</i>		<i>inwilliging</i>	<i>afwijzing</i>	<i>totaal</i>
vrouw	heeft een partner	46,0	54,0	(36.813) 100
	heeft geen partner	38,4	61,6	(19.375) 100
	totaal	(24.376) 43,4	(31.812) 56,6	(5.490) 100
man	heeft een partner	42,7	57,3	(49.462) 100
	heeft geen partner	22,8	77,2	(61.040) 100
	totaal	(35.023) 31,7	(75.479) 68,3	(110.502) 100

Phi vrouwen = 0.07; $p < 0.001$

Phi mannen = 0.21; $p < 0.001$

5.2.3 Invloed van het nareizen van de partner

Wat ook onder de wijze van migreren valt en onder het traditionele migratiepatroon is of een persoon zijn/haar partner nareist. Om het effect hiervan te bepalen is als uitgangspunt genomen het moment waarop een asielaanvraag opgevoerd is, dus de datum die geregistreerd staat. Als een man en een vrouw dezelfde datum hebben, dan hebben ze gelijktijdig een asielaanvraag gedaan en zijn ze elkaar dus niet nagereisd. 16.198 dossiers zijn hiervoor bekeken met in elk dossier een man en een vrouw. Ook hier is de analyse-eenheid niet het dossier, maar de asielaanvraag. Het aantal asielaanvragen betreft hier dus 32.396. In tabel 5.7 zien we dat in 84,3 % een zelfstandige asielaanvrager is, dit is een persoon die zonder partner in een dossier geregistreerd staat. In 13,6 % van het totaal hebben de man en de vrouw gelijktijdig asiel aangevraagd. In 1,2 % van het totaal heeft de man eerder asiel aangevraagd dan de vrouw en in 0,9 % was dit de vrouw. De resultaten laten zien dat vrouwen vaker hun man nareizen dan dat mannen hun vrouw achterna reizen.

Tabel 5.7

Moment van asielopvoer (percentages, absolute aantallen tussen haakjes, N=206.705).

<i>type asielaanvraag</i>		
zelfstandige asielaanvrager	(174.309)	84,3
man en vrouw hebben gelijktijdig asiel aangevraagd	(28.124)	13,6
man heeft eerder asiel aangevraagd dan de vrouw	(2382)	1,2
vrouw heeft eerder asiel aangevraagd dan de man	(1890)	0,9
Totaal	(206.705)	100

We bekijken in de volgende tabel of personen die hun partner zijn nagereisd een groter kans op inwilliging hebben.

Tabel 5.8

Moment van asielaanvraag en de kans op een inwilliging / afwijzing van de asielaanvraag (Percentages, absolute aantallen tussen haakjes (N=32.396)).

<i>Moment van de asielaanvraag</i>	<i>inwilliging</i>	<i>afwijzing</i>	<i>totaal</i>
gelijktijdig met partner	46,4	53,6	(28.124) 100
niet gelijktijdig met partner	61,1	38,9	(4.272) 100
totaal	(15.656) 48,3	(16.740) 51,7	(32.396) 100

Phi = 0.10; p < 0.001

De resultaten in tabel 5.8 laten zien dat als men niet gelijktijdig met een partner een asielaanvraag doet, dat de asielaanvrager inderdaad meer kans heeft op een inwilliging dan dat als men op hetzelfde moment als de partner een asielaanvraag doet. Dit houden we tegen de achtergrond van de hypothese: *Het nareizen heeft een positief effect op inwilliging van de asielaanvraag.* Het nareizen, of anders gezegd het niet gelijktijdig met de partner asiel aanvragen, heeft een positieve invloed op de inwilliging van de asielaanvraag zowel voor mannen als vrouwen, terwijl tabel 5.7 liet zien dat vrouwen vaker mannen dan omgekeerd, terwijl nareizen positief van invloed lijkt te zijn op de kans op een verblijfsvergunning.

5.2.4 Invloed van het geboorteland

Van Wetten c.s. (1998: 57) constateert dat het land van herkomst mede bepalend is voor de kans op een verblijfsstatus. Dit wordt binnen dit onderzoek ook getoetst. De variabele waarop geanalyseerd wordt is geboorteland.

Er is een onderscheid gemaakt tussen een groep landen met bovengemiddelde kans op inwilliging (bijvoorbeeld Afghanistan en Irak) en een groep met benedengemiddelde kans op een inwilliging. Binnen eerstgenoemde groep is de kans op een verblijfsstatus boven de 33.0 %, De kans op inwilliging in de groep van landen met een benedengemiddelde kans op een inwilliging ligt beneden de 33.0%. Er is gekeken naar de vertegenwoordiging van mannen enerzijds en vrouwen anderzijds binnen de twee groepen.

Tabel 5.9

Vrouwen met geboorteland met bovengemiddelde/benedengemiddeld kans en mannen met geboorteland met een bovengemiddelde/benedengemiddelde kans, alle cohorten (percentages, absolute aantallen staan tussen haakjes, N=190.924).

<i>geslacht</i>	<i>geboorteland bovengemiddelde kans > 33,0 %</i>	<i>geboorteland benedengemiddelde kans < 33.0 %</i>	<i>totaal</i>
vrouw	52,7	47,3	(63.167) 100
man	46,0	54,0	(127.757) 100
totaal	(92.138) 48,3	(98.786) 51,7	(190.924) 100

Phi = 0.06; p < 0.001

Net als bij Van Wetten (1998) lijkt het ook hier dat de hypothese bevestigd wordt. Vrouwen hebben ten opzichte van mannen inderdaad vaker een land met een bovengemiddelde kans op een inwilliging als geboorteland. Mannen hebben ten opzichte van vrouwen vaker een geboorteland waarvoor geldt dat de kans op een verblijfsstatus benedengemiddeld is.

5.3 Logistische regressieanalyse

De variabelen geslacht, kind, partner, het nareizen van de partner en het geboorteland lijken invloed te hebben op de kans op inwilliging van de asielaanvraag, zoals we in de tabellen van paragraaf 5.2 hebben gezien. Deze variabelen worden gezamenlijk opgenomen in een logistische regressieanalyse, zodat de invloed van elke onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele kan worden nagegaan onder constanthouding van de andere onafhankelijke variabelen.

In de analyses is de afhankelijke variabele de kans op inwilliging. In model 0 wordt de kans tussen vrouw en inwilliging gepresenteerd. In de modellen 1 tot en met 4 wordt de invloed van verschillende onafhankelijke variabelen onafhankelijk getoetst op de afhankelijke variabele. In model 5 zijn alle onafhankelijke variabelen gezamenlijk opgenomen. In de modellen 6 tot en met 8 zijn de effecten van geslacht met elk van de onafhankelijke variabelen opgenomen. In model 6 is de invloed van het hebben van een kind gemeten, opgesplitst in mannen en vrouwen. Dat wil zeggen, het verband tussen de kans op inwilliging en het hebben van een kind kan voor mannen anders zijn dan voor vrouwen. Mannen met kinderen zouden voor een groter effect kunnen zorgen op de kans op inwilliging dan vrouwen met kinderen. In model 7 is de invloed van het hebben van een partner gemeten, opgesplitst in mannen en vrouwen en in categorie 8 is de invloed van een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging gemeten opgesplitst in mannen en vrouwen. In model 9 zijn alle drie de interactievariabelen gezamenlijk opgenomen en is de controlevariabele cohort opgenomen, de invloed van het moment waarop de asielaanvraag in behandeling genomen is.

De eerste variabele in alle modellen is steeds geslacht. De waarde van deze variabele geeft het verband tussen het zijn van een vrouw en de kans op inwilliging aan. Is deze relatie positief, dan wil dat zeggen dat vrouwen een grotere kans maken op inwilliging. Hoe sterker het positieve verband, hoe groter de kans op een inwilliging voor een vrouw. Ik ga na in hoeverre het effect van geslacht kleiner wordt onder invloed van de onafhankelijke variabelen. Op deze manier kan ik nagaan in hoeverre het verschil tussen mannen en vrouwen kan worden wegverklaard uit het migratiepatroon van beide seksen.

Resultaten tabel 5.10

De correlatie tussen vrouw en inwilliging is .538. Er is dus een positief verband tussen vrouw en inwilliging. De kans voor vrouwen op een inwilliging is groter dan voor mannen.

De variabele nareizer houdt in dat de persoon zijn of haar partner is nagereisd. Als deze variabele wordt toegevoegd zien we dat het effect op inwilliging positief is (1.11). Als de variabele kind wordt opgenomen in het model dan zien we dat deze variabele een positief effect heeft op inwilliging (.496).

Ook het hebben van een partner heeft een positief effect op inwilliging (.719). Net zoals het geboorteland, dit heeft ook een positief effect op inwilliging (1.625). Het effect van geslacht en inwilliging is door opname van deze variabelen in één model verkleind van .538 naar .313. Dit betekent dat het effect van het geslacht gedaald is onder controle van deze variabelen. Vrouwen reizen vaker hun partner achterna, hebben vaker kinderen, hebben vaker een partner en komen vaker uit een geboorteland met een bovengemiddelde kans op inwilliging van de asielaanvraag, terwijl het nareizen van een partner, het hebben van een kind, het hebben van een partner en het hebben van een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging, de kans op een inwilliging vergroten.

In de modellen 6 tot en met 8 zijn de interactie-effecten opgenomen. Het effect van het hebben van een kind, partner en kansrijk geboorteland op de kans op inwilliging van de asielaanvraag is voor mannen en vrouwen verschillend. In de kruistabellen zagen we al eerder dat het voor mannen en vrouwen anders uitpakt. Het hebben van een kind, het hebben van een partner, het hebben van een kansrijk geboorteland bleek voor mannen meer positief effect te hebben op de kans op inwilliging van de asielaanvraag dan voor vrouwen.

In model 6 zien we dat het effect van een vrouw zonder kind .411 is. Dit betekent dat het niet hebben van kinderen voor vrouwen een minder negatief effect heeft op de kans op inwilliging van de asielaanvraag dan voor mannen. Omgekeerd geformuleerd betekent dit dat het hebben van kinderen voor mannen een positiever effect heeft op de kans op inwilliging van de asielaanvraag, meer dan voor vrouwen.

In model 7 is het effect van het niet hebben van een partner voor vrouwen (.563). Dit betekent dat het niet hebben van een partner minder negatief uitpakt voor vrouwen dan voor mannen. Omgekeerd geformuleerd betekent dit dat het hebben van een partner een positief effect heeft op de kans op inwilliging van de asielaanvraag, meer voor mannen dan voor vrouwen.

In model 8 zien we dat het effect geboorteland met een benedengemiddelde kans op inwilliging van de asielaanvraag, de kans op een inwilliging voor vrouwen .088 is. Dit betekent dat het effect van het niet hebben van een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging, voor vrouwen groter is dan voor mannen. Omgekeerd geformuleerd betekent dit dat het hebben van een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging voor mannen een positief effect heeft op inwilliging van de asielaanvraag, meer voor mannen dan voor vrouwen.

Er zijn twee verschillende analyses uitgevoerd. In tabel 5.10 gaat het om de categorie mannen en vrouwen met kind, met een partner en met een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging van de asielaanvraag. Dit geeft de categorie weer met die aspecten waarvoor de kans op een inwilliging vergroot wordt. Dit is de categorie ‘kansrijk’. Tabel 5.11 bestaat uit de categorie mannen en vrouwen zonder kind, zonder partner en met een geboorteland met een benedengemiddelde kans op een inwilliging van de asielaanvraag. Dit is de categorie ‘kansarm’.

In model 9 zijn alle drie de interactievariabelen opgenomen. Dit is de categorie ‘kansrijk’. Dit betekent dat het effect heeft op de categorie mannen en vrouwen met een kind, mannen en vrouwen met een partner en mannen en met een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging. Ook is in dit model de controlevariabele opvoerderdatum van de asielaanvraag, toegevoegd⁴. Dit is de datum waarop de asielaanvraag in behandeling is genomen. Er is een onderscheid gemaakt tussen opvoer van de asielaanvraag in cohort 1, 2 en 3. Cohort 3 is de vergelijkingscategorie. Er is een positief effect als de aanvraag in de eerste cohort is ingediend (.664). Als de aanvraag in de tweede cohort is gedaan, dan is er een negatief effect op inwilliging (-.208) in vergelijking met cohort 3. De correlatie tussen vrouw en inwilliging is ook in dit model negatief (-.026). Met betrekking tot de categorie ‘kansrijke’ asielzoekers blijken mannen zelfs iets meer kans te hebben op een inwilliging dan vrouwen. Al is dit verschil niet significant. Het betekent dat het verschil in kans op inwilliging voor de ‘kansrijke’ asielzoekers geheel verklaard kan worden uit de migratiepatronen van beide seksen.

---

⁴ De beslisdatum van de asielaanvraag is niet tegelijkertijd met de opvoerderdatum van de asielaanvraag opgenomen in een model. Dit omdat er dan sprake is van multicollineariteit. De correlatie tussen opvoerderdatum en beslisdatum is hoger dan .65. Als dit het geval is, dan valt het niet meer uit te maken welke van de onafhankelijke variabelen voor het effect zorgt.

Tabel 5.10

Logistische regressieanalyse van kans op inwilliging van asielaanvraag, N=161.897.

Mannen en vrouwen met kind, met partner en met een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging (model 9).

<i>Model</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
vrouw	.538*	.523*	.377*	.366*	.478*	.313*	.051*	.096*	.280*	-.026
persoon reist na		1.11*				.708*	.682*	.720*	.707*	.549*
kind			.496*			.239*	.444*	.244*	.238*	.354*
partner				.719*		.388*	.369*	.577*	.386*	.523*
geboorteland					1.672*	1.592*	1.590*	1.586*	1.625*	1.663*
vrouw zonder kind							.411*			.191*
vrouw zonder partner								.563*		.089*
vrouw zonder bovengem. geboorteland									.088*	.087*
cohort 1										.664*
cohort 2										-.210*
Intercepten (B)	.893	.913	.978	1.111	1.710	1.888	1.907	1.983	1.917	2.191
-2 Log Likelihoods	23.64	126.97	884.78	791.75	85.48	1038.62	783.09	495.14	1025.08	1565.88

*p<0.001

In tabel 5.11 ga ik na in hoeverre het verschil in kans op inwilliging ook bij de categorie ‘kansarme’ asielzoekers (dat wil zeggen zonder partner en kinderen en afkomstig uit een land met een benedengemiddelde kans op inwilliging van de asielaanvraag) kan worden wegverklaard uit de verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen.

Kansarme vrouwen hebben een grotere kans op een inwilliging van hun asielaanvraag dan kansarme mannen ($r = 0.741$; $p < 0.001$). Deze constatering is van belang. In de categorie ‘kansarm’ hebben vrouwen nog steeds meer kans op een inwilliging van de asielaanvraag dan mannen, gegeven de verschillen in migratiepatronen. Wat dit betekent behandel ik in hoofdstuk 6.

Tabel 5.11*Logistische regressieanalyse van kans op inwilliging, N=161.897.**Mannen en vrouwen zonder kind, zonder partner en met een geboorteland met een benedengemiddelde kans op een inwilliging (model 9)*

<i>Model</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
vrouw	.538*	.523*	.377*	.366*	.478*	.313*	.462*	.660*	.367*	.741*
persoon reist na		1.11*				.708*	.682*	.720*	.707*	.549*
kind			.496*			.239*	.444*	.244*	.238*	.354*
partner				.719*		.388*	.369*	.577*	.386*	.523*
geboorteland					1.672*	1.592*	1.590*	1.586*	1.625*	1.663*
vrouw met kind							-.411*			-.191*
vrouw met partner								-.563*		-.089*
vrouw met bovengem. geboorteland									-.088*	-.087*
cohort 1										.664*
cohort 2										-.210*
Intercepten (B)	.893	.913	.978	1.111	1.710	1.888	1.907	1.983	1.917	2.191
-2 Log Likelihoods	23.64	126.97	884.78	791.75	85.48	1038.62	783.09	495.14	1025.08	1565.88

*p<0.001

Er zijn duidelijke verschillen in migratiepatronen, mannen reizen voornamelijk alleen en hebben minder vaak een geboorteland met een benedengemiddelde kans op inwilliging van de asielstatus. Vrouwen reizen voornamelijk met kinderen en met partner en hebben vaker een geboorteland met een bovengemiddelde kans op inwilliging van de asielaanvraag. Het kan niet anders dan dat vrouwen vaker in de kansrijke categorie vallen en mannen vaker in de categorie kansarm. Hoe deze verdeling over de categorieën kansrijk en kansarm is, laat ik in tabel 5.12 zien.

Tabel 5.12*Wijze van migreren (N=68.682).*

	<i>man</i>	<i>vrouw</i>	<i>totaal</i>
met partner, met kind, en geboorteland met bovengemiddelde kans op een inwilliging van de asielaanvraag	21,9	63,5	(23.807) 100
zonder kind, zonder partner en geboorteland met benedengemiddeld kans op inwilliging van de asielaanvraag	78,1	36,5	(44.875) 100
totaal	(47.590) 69,3	(21.092) 30,7	(68.682) 100

Bij kansrijke asielzoekers hebben mannen iets meer kans op inwilliging van de asielaanvraag. In de categorie kansarme asielzoekers is de kans op inwilliging voor vrouwen beduidend groter dan voor mannen. 78,1 % van alle mannen valt in de categorie kansarm tegen over 36,5 % van alle vrouwen. De vrouw migreert vaker onder meer kansrijke omstandigheden, dus met kind en met partner. Ook heeft de vrouw vaker een geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging van de asielaanvraag. Het betekent dat mannen een lagere kans op inwilliging van de asielaanvraag hebben omdat ze veel vaker in de minst kansrijke categorie asielzoekers vallen.

6 Bevindingen, conclusie en discussie

In dit hoofdstuk worden de hoofdbevindingen en conclusies besproken. Ook wordt er in de discussie gesproken over verder onderzoek.

6.1 Bevindingen en conclusies

De probleemstelling uit paragraaf 1.3 wordt ter herinnering gegeven:

In hoeverre is er een verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen?

In hoeverre is deze kans op inwilliging toegenomen door invoering van de werkinstructie 148 en de invoering van de Vreemdelingenwet 2000?

Kunnen verschillen in migratiepatronen tussen mannen en vrouwen dit verschil verklaren?

Er gekeken naar het verschil in de kans op inwilliging tussen mannen en vrouwen. Uit de data blijkt dat er een verschil is in kans op inwilliging van de asielaanvraag. Vrouwen hebben een grotere kans op inwilliging van de asielaanvraag dan mannen. Dit geldt zowel voor de gehele onderzoeksperiode als voor alle drie de cohorten afzonderlijk.

Het blijkt uit dit onderzoek dat vrouwen, ook vóór de invoering van werkinstructie 148, meer kans hadden op een asielaanvraag dan mannen. Er kan geconcludeerd worden dat deze grotere kans niet vergroot is door de invoering van de werkinstructie 148 en ook niet door de invoering van de Vreemdelingenwet 2000. De doelstelling van het invoeren van de werkinstructie 148 was om de deskundigheidsbevordering van kennis, houding en vaardigheden van IND-medewerkers op het gebied van positie en socialisatie van vrouwen in het land van herkomst, en op het gebied van gendersensiteit (INDIAC, 2002: 5). Hieruit kan worden geconcludeerd dat de speciale aandacht voor vrouwen in de asielprocedure niet heeft geleid tot een hoger percentage inwilligingen.

De verklaring voor het verschil in kans op inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen is gezocht in het traditionele migratiepatroon. Dit houdt in dat mannen alleen migreren en vrouwen vooral migreren met kind en/of partner. Ook hoort het bij het traditionele gendermigratiepatroon dat de vrouw vaker de man achterna reist, dan de man de vrouw achterna reist. Er was een aantal hypothesen geformuleerd over de effecten van de onderdelen van het traditionele migratiepatroon op de kans op inwilliging van de asielaanvraag. Hieronder worden de hypothesen ter herinnering gegeven en zullen ze besproken worden.

Hypothese: *Als men een asielaanvraag doet met een kind, dan vergroot dit de kans op inwilliging van de asielaanvraag.*

Hypothese: *Als men een asielaanvraag doet met een partner, dan vergroot dit de kans op inwilliging van de asielaanvraag.*

Hypothese: *Het nareizen van de partner heeft een positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag.*

Het hebben van een kind heeft een positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag. Dit effect is voor mannen sterker dan voor vrouwen. Ook het hebben van een partner heeft een positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag. Dit effect is voor mannen sterker dan voor vrouwen. Het nareizen heeft een positief effect op de kans op inwilliging. Vrouwen reizen vaker hun man na dan andersom.

Daarnaast zijn ook resultaten geboekt waar vooraf geen hypothesen over geformuleerd waren. Het betreft de interactievariabelen. De interactievariabelen laten zien dat het hebben van een kind, het hebben van een partner en het hebben van een kansrijk geboorteland een groter positief effect heeft op de kans op inwilliging van de asielaanvraag van de man dan van de vrouw. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat als mannen hun kind en / of partner meenemen dat dit niet overeen komt met het traditionele migratiepatroon, waarbij de man vooral zelfstandig migreert. Als de man dan toch met een kind en / of partner migreert, lijkt dit op een ‘gunstige uitzondering’ en heeft dit meer positief effect op de kans op inwilliging van de asielaanvraag. Als vrouwen met kind en / of partner migreren, past dit namelijk in het traditionele migratiepatroon en wordt dit als meer ‘normaal’ beschouwd.

In de categorie ‘kansrijk’ hebben mannen en vrouwen dus een bijna even grote kans op inwilliging van de asielaanvraag, het verschil in kans op inwilliging is nagenoeg weggevallen. Dit in tegenstelling tot in de categorie ‘kansarm’. In deze categorie; mannen en vrouwen zonder kind, zonder partner en met een geboorteland met een benedengemiddelde kans op een inwilliging hebben vrouwen een fors grotere kans dan mannen op inwilliging van de asielaanvraag. Als mannen geen kinderen bij zich hebben en geen partner en geen geboorteland met een bovengemiddelde kans op een inwilliging hebben, hebben ze dus een kleinere kans op een inwilliging dan vrouwen. Hierbij zou het nadeel juist kunnen worden verklaard uit het feit dat dit overeenkomt met het stereotype beeld van de man. Beide bevindingen komen overeen met de veronderstelling van Spijkerboer (1999) dat bepaalde stereotyperingen in het nadeel van vrouwen werken, maar dat deze stereotyperingen nog meer in het nadeel van mannen werken met betrekking tot de kans op inwilliging van de asielaanvraag. Als mannen zonder kinderen en zonder partner migreren, dan komt dit overeen met het traditionele migratiepatroon, de man migreert alleen. Dit lijkt door te werken op de gedachte over de man als economische vluchteling of avonturier, hij voldoet dan in meerdere opzichten aan dit patroon. Terwijl aan vrouwen een meer afhankelijke rol wordt toegeschreven. Ook beslismedewerkers zouden een meer beschermende rol kunnen innemen naar vrouwen in de asielprocedure en ook dit zou mogelijk een verklaring voor het verschil in kans op een inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en

vrouwen kunnen zijn. In hoeverre deze interpretaties juist zijn valt niet precies te zeggen, het zijn indirecte interpretaties. Dit is een beperking van het onderzoek, beslismotieven zijn niet meegenomen. Het is daarom een aanleiding voor vervolgonderzoek.

6.2 Aanbevelingen en discussie

Er werd gesteld dat aan vrouwen een meer afhankelijke rol wordt toegeschreven. Ook beslismedewerkers zouden een meer beschermende rol kunnen innemen naar vrouwen in de asielpcedure en ook dit zou mogelijk een verklaring voor het verschil in kans op een inwilliging van de asielaanvraag tussen mannen en vrouwen kunnen zijn. De motieven zijn afgeleid uit verschillen in doorwerking van het traditionele migratiepatroon. De rol van de beslismedewerker in de asielpcedure kon niet rechtstreeks bekeken worden aangezien de beslismotieven niet in het onderzoek betrokken zijn. Een kwalitatieve analyse is aan te bevelen om een uitspraak te kunnen doen, omdat op die manier het proces naar de inwilliging of afwijzing in kaart gebracht kan worden en op die wijze uitspraken gedaan kunnen worden over de mogelijke directe rol die de beslismedewerker in het asielpproces heeft gespeeld, interviews met beslismedewerkers bieden uitkomst.

Uit dit onderzoek blijkt dat vrouwen een grotere kans hebben op inwilliging van de asielaanvraag dan mannen. Waarom hebben de meeste beleidsmakers en wetenschappers dan uitsluitend interesse voor de speciale aandacht voor vrouwen in het asielpbeleid? We bekijken de context waarin het internationale Vluchtelingenverdrag van Genève van 1951 is ontstaan na de Tweede Wereldoorlog. Dit verdrag was vooral bedoeld voor mensen die gevlucht waren door de gebeurtenissen tijdens en direct na deze oorlog, dit betrof vooral mannen, die politieke vluchtelingen waren. De overheden die deze dissidenten opnamen maakten daar goede sier mee als Westerse Wereld tegenover de het Oosten.

Na een tijd dat migratie een typisch mannelijk fenomeen was en er weinig aandacht was voor vrouwen in het vluchtelingenrecht, vrouwen in feite genegeerd werden door beleidsmakers en wetenschappers, is er een ware inhaalslag van belangstelling voor vrouwelijke vluchtelingen. Spijkerboer draagt de suggestie aan dat: “Het als fundamenteel afgeschilderde contrast tussen de positie van onderdrukte vrouwen in landen van de Derde Wereld en die van geëmancipeerde vrouwen in het Westen draagt bij aan de legitimatie van de macht in Westerse landen” (1999: 258). De aandacht voor mannen is afwezig. Ik ben van mening dat dit niet correct is, het gaat ten slotte om mensen en niet om het maken van een goede sier op de wereldkaart.

Literatuurlijst

- Baker, J. & Aina, T.A. (1995). *The Migration Experience in Africa*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.
- Bedem, R. van den, Dijkhoff, N. & Doornhein, L. (1994). Een speciale positie voor de vrouw in het vreemdelingenrecht? In: M.M.J. Aalbers, J.C.J. Boutelier en H.G. van de Bunt. *Rechtsverzorging en wetenschap*. Arnhem: Gouda Quint.
- Binder, S. & Tošić, J. (2005). Refugees as a Particular Form of Transnational Migrations and Social Transformations: Socioanthropological and Gender Aspects. *Current Sociology*, 53 (4): 607-624.
- Böcker, A. & Havinga, T. (1997). *Asylum Migration in the European Union: Patterns of Origin and Destination*. Nijmegen: Institute for Sociology of Law.
- Carling, J. (2005). Gender dimensions of international migration. *Global Migration Perspectives* (35, may 2005).
- Castles, S. & Miller, M.J. (1993) *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/allochtonen/cijfers.nl
- Curran, S.R., Shafer, S., Donato, K.M. & Garip, F. (2006). Mapping Gender and Migration in Sociological Scholarship: Is It Segregation or Integration? *International Migration Review*, 40 (1): 199-223.
- Dannecker, P. (2005). Transnational Migration and the Transformation of Gender Relations: The case of Bangladeshi Labour Migrant. *Current Sociology*, 53 (4): 655-674.
- Donato, K.M., Gabaccia, D., Holdaway, J., Manalansan, M. & Pessar, P.R. (2006). A Glass Half Full? Gender in Migration Studies. *International Migration Review*, 40 (1): 3-26.
- Doornbos, N. & Groenendijk, K. (2001). Uitkomsten van asielprocedures: Een cohortonderzoek. *Nederlands Juristenblad*, 76 (6): 245-253.

Doornbos, N (2003). De papieren asielzoeker. Institutionele communicatie in de asielprocedure. Instituut voor Rechtssociologie/Centrum voor Migratierecht, KU Nijmegen.

Doornbos, N. (2006). *Op verhaal komen. Institutionele communicatie in de asielprocedure*. Dissertatie. Radboud Universiteit Nijmegen.

Ettema, E. (1999). *Forum Maatschappelijke en culturele kwalificatie voor de sector Techniek*. Deel 2. Zutphen, Thieme.

Gururaja, S. (2000). Gender dimensions of displacement. *Forced Migration Review*.
<http://www.fmreview.org/text/FMR/09/04.htm>

Haffmans, M.A.F & Mas, P. de (1985). *De gezinshereniging van Marokkanen in Nederland, 1968-1984: een onderzoek naar de omvang, de aard en de gebieden van herkomst en vestiging*. Den Haag: Ministerie van Justitie.

INDIAC (2002). *Vrouwen in de asielprocedure*. Den Haag: Ministerie van Justitie.

Jayasinghe, U. (2006). Woman – no longer a forgotten minority under Australian asylum law. Global Migration and Gender Network, <http://www.gender.gcim.org/mm/File/UJ2.pdf>

Kneebone, S. (2005). Women Within the Refugee Construct: ‘Exclusionary Inclusion’ in Policy and Practice – the Australian Experience. *International Journal of Refugee Law*. 17 (1): 7-42.

Kohlmann, C., Kraus, S. & Orobio de Castro, I. (2003). *Vrouwen in het migratiebeleid*. Den Haag, E-QUALITY.

Mahler, S.J. & Pessar, P.R. (2006). Gender Matters: Ethnographers Bring Gender from the Periphery toward the Core of Migration Studies. *International Migration Review*, 40 (1): 27-63.

Mascini, P. (2002). Regionale verschillen in uitvoering van asielbeleid. *Sociologische gids*, 49 (3): 292- 312.

Morokvašić, M. (1984). Birds of Passage are also Women. *International Migration Review*, 18 (4): 886-907.

Nicolaas, H., Sprangers, A.H. & Witvliet, H. (2003). *Ontwikkelingen in de volgmigratie van asielmigranten*. Bevolkingstrends 51(2): 13-19. Voorburg/Heerlen, CBS.

Overmars, H. (1997). *Vrouwen en kinderen als laatste: overheidsbeleid ten aanzien van gezinshereniging in Nederland 1970-1995*. Doctoraalscriptie Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit Maatschappijgeschiedenis.

Piper, N. (2005). *Gender and migration. A paper for the Policy Analysis and Research Programme of the Global Commission on International Migration*. National University of Singapore, Asia Research Institute.

Schrover, M. (2004). Verschillen die verschil maken.
<http://www.prijsvandeuitsluiting.nl/19okt/verslag/Inl-Schrover.pdf>.

Spijkerboer, T.P. (1994). *Woman and Refugee Status. Beyond the public/private distinction*. Den Haag: Emancipatieraad.

Spijkerboer, T.P. (1999). *Gender and Refugee Status*. Dissertatie. Katholieke Universiteit Nijmegen.

Staring, R.H.J.M. (2001). *Reizen onder regie. Het migratieproces van illegale Turken in Nederland*. Dissertatie. Erasmus Universiteit Rotterdam.

UNFPA, United Nations Population Fund (2006). *State of World Population 2006. A Passage to Hope. Women and International Migration*.

Vreemdelingencirculaire, versienummer 2053.

Wets, J. (1999). *Waarom onderweg? Een analyse van de oorzaken van grootschalige migratie- en vluchtelingenstromen*. Dissertatie. Katholieke Universiteit Leuven.

Wetten, J.W. van, Dijkhoff, N. & Heide, F. (1998). *De positie van vrouwen in de asielprocedure*. Den Haag: WODC, nr. 172

